

Cuvîntul autorului

Mă aflu astă-vară la Reșița, dornic să-mi revăd vechi prieten. Pe Sebastian Mazilu, maistrul principal de la hala turnătoriei, pe Stubnya Matei, prim-maistru la oțelărie, pe Gropșan Dumitru, prim-maistru la furnale, pe bătrînul Obradovici — eroii mei din Cetatea de foc.

Ideea piesei de față s-a născut ulterior. Noile oțelării reșițene, cu capacitatea lor uriașă de azi, cer muncitori cu o înaltă calificare — prim-topitori la nivelul unor adevărați maistri. Se cere azi prim-topitorilor, în primul rînd, școală. Școală de maistri. Unii din ei, oameni care conduseseră șarje în valoare de sute de milioane, stau azi pe băncile școlilor ca orice învățăcel.

Aceasta a fost dintru început ideea piesei!

Uterior, un personaj secundar, Victorița Dudu, care trebuia să exemplifice tentațiile lui Tiberiu Postole, această Victoriță — aproape fără voia autorului — a început să „pătrundă” în piesă, să capete amploare, dominînd celelalte personaje, schimbînd pînă și arhitectura textului dramatic.

De unde autorul își propusese să arate cît e de greu să ajungi la învățătură, să dobîndești înalte cunoștințe, iată că mesajul piesei s-a axat pe o cu totul altă direcție: orice om care mai are în adîncul său o urmă de cinste, de puritate, în drumul acesta al său, în contactul cu clasa muncitoare, va fi recuperat și redat vieții cu tot ce are frumos în el, cu tot ce are frumos și bun.

Mihail Davidoglu

MIHAIL DAVIDOGLU

TRANDAFIRUL NEGRU

Schiță dramatică într-un act

PERSONAJELE:

Victorița Dudu,	<i>laborantă;</i>
Florica Băețan,	<i>laborantă;</i>
Postole Tiberiu,	<i>prim-topitor O.S.M.;</i>
Ponoran Ion,	<i>topitor;</i>
Bologa Ștefan,	<i>maistrul principal al oțelăriei;</i>
Ionci,	<i>laborant și — în orele libere — cântăreț și filozof</i>

Acțiunea se desfășoară în încăperea lui Ponoran Ion. Odaie de om tânăr, cu preocupări pentru carte și studii. Primul plan, dreapta, ușă. Fund, ferestre mari. Ori de câte ori se dau de o parte perdelele — peste olanele acoperişurilor — se întrevăd siluetele celor cinci coșuri ale oțelăriei. Din când în când, fereastra este cuprinsă ca de un incendiu. O nouă șarjă a fost turnată sus, pe platoul oțelăriei. Pe parcurs, ca un decor sonor, se aud chemările și șuierul locomotivelor uzinale, iar mai încolo, punctînd noaptea de vară, ajung pînă aici stridențele macaralelor din hala de turnare, cu clopotele lor insistente.

PONORAN (*se aude cum descurie ușa, a trecut pragul, și cînd s-a închidă ușa, cuiva de afară*): Mulțumesc Mori-nene. Mulțumesc. Ai auzit bine ce-ai auzit, dar poate că nu plec. Nu mai plec. Nu s-a întîmplat nimic. Cine spui că m-așteaptă? Prim-maistrul? Pofteste-l, te rog. Pofțiți, tovarășe Bologa! (*Se trage de o parte să-i facă loc lui Bologa.*)

BOLOGA: Am trecut să te văd. Hi-hi-hi! Că nu ne-am văzut de mult. (*Și-i trage una pe spate.*)

PONORAN: Încă una, și m-ai curățat. (*Ride, ride și Bologa.*)

BOLOGA: Na, mă Ioane! Trebuia adică să te dai plecat, ca să mă-ndur să-ți văd casa. Să văd și eu cum trăiești. Asta, trece-mi-o la autocritică. Hai repede, pînă nu desfund sticlele celea. (*Pune pe masă două sticle, mai pune și un pachet.*) Că vezi, eu am venit să ne luăm rămas bun. No, hai vino și tu pe masă cu un păhărel, două, că ești gazdă, chipurile, nu? Și zic că rău îmi pare, că-mi spuneam chiar: „Copilul ăsta a fost bun muncitor. Topitor eu l-am scos și mi-a stat om de bază, ce mai!” Asta laudă trece-ți-o degrabă prin urechi și caută s-o uiți. (*Între timp, a destupat o sticlă și a turnat în paharele aduse de Ponoran.*) Apoi, pentru carte și ca să te întorci mai-ștru cu școală și-ți mai doresc să răzbați cu răbdare și să fii sănătos, și drum bun!

PONORAN: Mulțumesc pentru tot, dar nu plec.

BOLOGA (*a lăsat paharul neatins*): Cum asta, nu pleci?

PONORAN: Nu plec.

BOLOGA: Tu, Ioane, îți rizi de mine. (*Ponoran tace.*) Cum? Ți se face cîntea ca să fii trimis la școală, doi ani de școală fără altă grijă decît să înveți, să înveți... Apoi, noi ăștia bătrîinii nici în visurile noastre...! Și cui i-ai spus? Știe careva?

PONORAN: Pînă acum nimeni.

BOLOGA: Da' din ce, de unde-ți veni?

PONORAN: Trebuia să plec cu Tibi — cu Tiberiu Postole.

BOLOGA: Așa.

PONORAN: Și el, Tibi, nu pleacă la școală. Nu vrea.

BOLOGA: Am auzit eu ceva. Și ce-are a face?

PONORAN: Păi, cum îi pornit... A apucat-o prost. Prost de tot.

BOLOGA: Știi. Se știe tot.

PONORAN: Nu pot să-l las. Acum nu pot și nu vreau să-l las. Singur nu știu ce s-o alege de el.

BOLOGA: Că nu rămîne el singur. Și nici nu rămîne, c-o pleca și el.

PONORAN: Nu pleacă.

BOLOGA: S-o fi socotind că știe tot. (*La tăcerea lui Ponoran.*) Apoi, să nu-i adun una lingă alta șarjele unde l-am scos de urechi eu! I le pun în față, să se vadă ca într-o oglindă. Să-l vezi atuncea fugața la școală.

PONORAN: Nu. Nu-l cunoști. Nu pleacă. Și cu el aici, nu plec nici eu.

BOLOGA: Și mă rog, de ce?

PONORAN: Sintem — adică amîndoi am pornit odată. Am fost prieteni buni, și mai mult. Și-apoi, răspund pentru el. I-am dat recomandăția de partid.

BOLOGA: Da' noi ceilalți, unde ne socotești că sintem?

PONORAN: Mi-e prieten.

BOLOGA: Da' tu lui?

PONORAN: Și eu...

BOLOGA: Prietenii din tinerețe is prietenii tari, se știe, și-i bine că-i așa. Da' și viața să ți-o trăiești socotită. Cîstit și cum se cuvine. Iar cu Tibi, păi de-a fi să-l iei pe sus și tot nu te lăsa. Da' ți-l ajung eu îndată, acolo, pe platou. Și cum ți l-oi freca, las' numai.

PONORAN: Degeaba, că nu se dă plecat.

BOLOGA: Nu se dă plecat?

PONORAN: Nu.

BOLOGA: Și nu pleci nici tu... (*Pauză.*) Spune, mă, că ți-i frică de carte. Ți-i frică. Și eu îmi ziceam, așa, că-ți place să înveți.

PONORAN: Îmi place.

BOLOGA (*infuriat*): Apoi dacă-ți place, ce dracu' stai și nu te duci. Du-te! Pleacă! Să fi fost școli de astea de maistru, cînd eram topitor, la anii

mei tineri! La capătul țării, cu pine uscată și apă, și tot m-aș fi dus.
PONORAN: Și cu Tiberiu cum rămâne?

BOLOGA: Că-i este lui de carte ca babei de moarte. El, Tibi, să ciupească un ban mai mult. Și dacă e să iasă la față cu ce-a făcut și a dres, și mai bine. (Cu un gest.) Eh! Mi-i prim-topitor și-i îndemnat și priceput. Se cheamă că ce știe, eu l-am învățat. Da' uite că nu mi-s mîndru de cum l-am învățat. (Privindu-l lung.) Și zi așa, măi Ioane, fără Tibi nu pleci? Ha-ha-ha! Nu de alta, da' vezi că eu așa-mi făceam socoata: în doi ani se-ntorc băieții meșteri. Tocmai bine intru și eu în pensie și merg la Caroșova sau la Buhui, la lac, ori poate în sus la Claus. Urc c-o unghiță lungă, lingă mine o flașcă cu vinars. Bătrîna mi s-a pierdut, da' iau eu alta, una de la noi, o sifonăreasă... (Brusc lovindu-se peste frunte.) Na stai...! (Cu intenție privind încăperea.) Apoi, nu e urîtă încăperea asta a ta. Ba-i faină. Numai că-i prea mare pentru unul singur.

PONORAN: Spuneam s-o aduc o vreme pe mama.

BOLOGA: Și crezi tu c-o coborî ea din sus de Meria? Să-și lase ea muntele pentru patru pereți, fără alt suflăt de om, să schimbe o vorbă, un cuvînt?! Ori tot nu m-ai înțeles?

PONORAN: Ba te-am înțeles.

BOLOGA: Atunci, ce mai stai? Că nu-i de stat. (Cu un gest de alînt.) Că e om cumsecade și că e vrednică, mă!

PONORAN: Nu știu de cine vorbești!

BOLOGA: Ei, nu știi... Florica. Florica lui Lazăr Băețan de la fabrica veche. Ha, ha, ha! Că am și eu ochi să văd. (La tăcerea lui Ponoran.) Da' tu de ce taci?

PONORAN: Păi n-am ce răspunde.

BOLOGA: Cum n-ai ce răspunde? Apoi că-i fi avut un gînd cu ea. Te întreb ce gînduri ai cu ea.

PONORAN: Eu?

BOLOGA: Da' cine, tata? Acuma, nu cumva te-i trage deoparte?

PONORAN: Nu mă trag deoparte, dar vezi că ea, Florica...

BOLOGA (negru de furie): Nu se trage deoparte, „dar vezi că ea, Florica...” Ori nu-i fată vrednică și cinstită? Și pe deasupra frumoasă și bună... om de-al nostru! Răspunde! Hai, răspunde!

PONORAN: Îi tot ce spui. Și mai mult.

BOLOGA: Atunci!

PONORAN: Eu te-aș ruga, tovarășe Bologa, să lăsăm asta.

BOLOGA: Ba nu las, nimic nu las. Adică, așa mă cunoști tu pe mine? Și socotești tu, Ioane, că prim-maistrul Bologa Ștefan e omul acela...? Îmi pare rău. De o mie de ori îmi pare rău. V-am văzut. Amîndoi tineri și cuminciori. Tu mi-ești topitorul la patru. Și pe Florica o știu din vecini. O știu de mititică. Ca o floare, sub ochii mei s-a ridicat. Și-acuma în urmă am văzut-o slăbită și parcă era și plînsă, da' n-am luat seama... Vas-că de-asta i-au pălit obraji — obrăjorii ei de floare — fiindcă sub chip de om i-a venit înainte un cine și-un ticălos. Și pe nemernicul și mîrșavul ăsta l-am crescut și l-am ținut la piept, eu?! Să nu te mai văd în ochi!

PONORAN (izbucind și el): Da' nu-i vorba de mine! Și nu eu...

BOLOGA: Da' cine! Și ce s-o alege acum de ea? Răspunde.

PONORAN: N-am ce să răspund! Și dacă ți-e în grijă de Florica, apoi vorbește cu Tiberiu Postole.

BOLOGA: Tiberiu!

PONORAN: Da. Tiberiu. Cu mine dac-ai văzut-o, mergea ca să nu fie singură. Asta pînă-l întîlnea pe Postole.

BOLOGA: Apoi de Tiberiu — așa mi-a ajuns la ureche... Se ține cu una care-l ciugulește de bani. Cu lingu-roiu, așa-l mînîncă. O fișneață cu motor. Mai mînce-o și dracu' cu neamurile lui. (La tăcerea lui Ponoran.) Adică, el, Tibi, e și cu una și cu alta?

PONORAN: Acuma-i mereu numai cu asta nouă!

BOLOGA: Și de Florica nu vrea să știe?

PONORAN: Nu vrea!

BOLOGA: Și ea, sărăcuța, se uscă pe picioare și se prăpădește. Proaste-s, mă, mișterile! Proaste, de dau în gropi. Da' tu de ce nu-mi răspunzi nimic?

PONORAN: N-am ce răspunde!

BOLOGA: Da' spune că nu-i adevărat. Ia-le apărarea, că ești om tînăr. Om tînăr! Pe dracu'. Că dacă erai om tînăr, Florica după tine se ținea, și nu după bezmeticul și hîrbarețul ăsta. Da' lasă că vorbesc eu cu el.

PONORAN: N-are rost.

BOLOGA: „N-are rost”. Ia numai auzi-l! Adică, aicea „nu se poate”, acolo „degeaba”, dincoace „n-are rost”. Da' ce-i cu tine, mă? Și cine

ești ? (Privindu-l lung.) Ioane, uită-te în ochii mei și spune-mi ce prieteni ai. Cu cine te iei ? El, Tibi, îi cu poama asta a lui, dar tu cu cine te-ai înhăitat ? Cu cine ?

PONORAN: Cu nimeni.

BOLOGA: Te-ntreb, cu cine te vezi mai mult.

PONORAN: Cu nimeni.

BOLOGA: Cum așa, cu nimeni ! Da' cînd ieși din lucru, cu cine te iei ?

PONORAN: Nu prea am vreme, că am de citit. Am mult de citit. Aproape că nu dovedesc.

BOLOGA: Ce mai cititor ! (Privește în jur, umblă printre cărți.) Și te ții mîndru de atîtea cărți ? C-ai ajuns să le citești... Da' de tovarășii tăi te-ai tras deoparte.

PONORAN: Nu.

BOLOGA: Ba da. Altfel, nu ajungeai să gîndești: „că nu se poate, că n-are rost“. Păi cine ești tu, măi tată ? Ori te pomeniești că-ți tragi învățătura de la vreun trîndav din chiliile de piatră ale Călimanului ! (Ponoran ride.) Nu ride, că nu-i de rîs și nici că pot trece așa, că-mi ești muncitor. Muncitor. Om. Om viu, mai viu ca toți oamenii și mai om. Om care trece prin viață luminat și luminînd, ca stelele pe cer. Cu mințea și trupul să răstoarne și munții, dacă-i bine și trebuie. Nu ride, mînzule, că așa, la anii mei... (Și-i trage una de prietenie.) Spuneai că încă una, și te-am curățat, da' tu abia te ții de rîs. (Cu alt ton.) Pregătește-te de școală. Stringe ce ai de strîns și nici o vorbă. Iar cînd ți-a veni dom' Tibi, aruncă-te pe el și freacă-l la sînge. Nu-l cruța, că nu-i timp de cruțare. De a fi nevoie, ia-l pe sus... Și să nu te mai prind cu vorbe sau gînduri de-astea popești... Așa. (Între timp, a dat de o parte perdeaua.) Ia uite: dau fonta la cinci. La cinci e Tibi, nu ?

PONORAN: Tibi.

BOLOGA: Păi el, cine altul. (Se uită la ceas.) Iar a scos șarjă rapidă. Spui: „un păcătos !“ Da' uite că-n meserie nu-l ia nimeni. Na. Atunci, să ne ducem și noi. (Deschide ușa.) Va să zică: „Nu pleacă Tibi, nu plec nici eu...“ Ha, ha, ha ! Om serios, și-și dai boii pe gheață. (A închis ușa și întorcîndu-se înspre Ponoran.) Ai să mă întrebi că ce vă intru atîta în suflet. Da' eu pe cine am decît pe voi ? Fil-me-a, vezi bine, cu treburile de acasă, cu bărbatu-său. Iar ginere-meu, o fi el om bun, da-i cum își spune și el: „altă bran-

șă“, alt soi de om. (Cu un of.) Nici cu nepoți nu m-a învrednicit, păcătosul ! (Iar a deschis ușa, dar parcă tot nu-i hotărît să plece, cînd deodată vesel.) Ia uite-o și pe Florica ! Florică ! (Cuiva de afară.) Stai, Florico, că mergem împreună ! Sau vin- aici. Vin să-l vezi pe Ion Ponoran, cum șade singur cuc și nu se găsește cine să-i treacă pragul. Hai, că vă știți doară.

FLORICA (mai mult trasă pe sus): Bună seara. (Lui Ponoran, stingherită.) Ca să nu spui că nu ți-am trecut pragul.

BOLOGA: Ei, cum îți place ? Spune că nu-i frumos !

FLORICA: E frumos !

BOLOGA: Ca la un gospodar. Așa-i totul la locul lui.

FLORICA: Da, da.

BOLOGA: Da' ca să fie om în rînd cu oamenii, ceva tot îi lipsește. (Cum cei doi tineri tac, Bologa cu un icnet, lui Ponoran.) Ia, măi Ioane, mai vin pe masă cu un pahar acolo, că de vorbit vorbim, da' treabă nimic. (Florică.) Poate că nu știi, Florică, da' Ponoran trebuie să plece la școala de maiștri. Doi ani în cap.

FLORICA: Știu !

BOLOGA: Eh, că nu mai pleacă. Hi, hi, hi ! (Lui Ion) Ce tot stai cu paharul ăla în mînă și nu-l dai fetei ? (Cu paharul în mînă, Florică.) C-o pleca Tibi. Tiberiu Postole. Da', îmi spun eu așa că nici el Ion n-a fi în pagubă. (Ride.) Apoi, cu noroc și pentru cei de pleacă, noroc și celor de rămîn. Noroc, Ioane ! Noroc, Florică ! (Tocmai dă să ciocnească, cînd Florica scapă paharul.) Na, că simțem binecuvîntați.

PONORAN (a sărit să strîngă de pe jos, odată cu el și Florica): Nu-i nimic, lăsați.

BOLOGA: Se cheamă că-i laborantă, care toată ziua umblă cu eprubetele. (Florică.) Da' să vede că-i vremea să-ți dai mîna și cu cele ale casei... Florică, nu căuta că-ți vorbesc ca mai din topor... Tu înțelege cu delicatul, cum se cuvine pentru o fată. (Și-n timp ce Florica șterge pata de vin, ajutată bineînțeles de Ponoran.) Ehe, săraca practica, ca să vezi ce nu face ea ! (Și trecînd înspre fereastră, dă de o parte perdeaua. De-acolo, brusc.) Dă fierul vechi ! N-au terminat bine fonta și dau fierul vechi ! Fuge după șarjă, după ciștig. Dar cum o să iasă oțelul, aia nu-l doare. El, lasă că-ți dau eu, dom' Tibi ! (Lui Ponoran) Tu, Ioane,

I-ai mai prins cu d-al de astea.
(Ponoran tace.) L-ai prins, că de
aceea...

PONORAN: De aceea!

BOLOGA: Se cheamă că-s maistrul
principal și trebuia să fiu numai
ochi și mai mult. Urc eu pe platou
și-i spun o vorbuliță — o vorbă
dulce...! (Și-i gata să iasă, când se
aude un ciocănit ușor și cu un „se
poate?” cîntat, și fără a aștepta răs-
punsul, cu un larg și prietenos „bună
seară”, a intrat Victorița Dudu, o
tinădră drăguță și tare cochet îm-
brăcată. Bologa, fără a-i fi răspuns
la „bună seară”, schimbă o privire
cu Florica, apoi trecîndu-și ochii de
la Victorița la Ponoran, se oprește
asupra acestuia cu o insistență supă-
rătoare.) Mda! Apoi, văz că se mai
găsește cin' să-ți calce pragul. Hm!
(Victorița, ca și cum n-ar fi vorbit
de ea, are un ris ca niște clopoței
de argint și, zîmbindu-i dulce, îl si-
lește să se rupă din loc. Nu fără a
o prinde de mîină pe Florica.) Haide,
Florică, hai. (Și luînd-o mai mult pe
sus, aceasta n-a mai apucat nici
„bună seară” să spună.)

VICTORIȚA (după Florica): Ei tu, pă-
pușico, de-o „seară bună” nu-ți cădea
gura, să știi. (Lui Ponoran, care a
făcut gestul să se ducă după bătrîn
cu pachetul de pe masă.) Mistrețul
care-a ieșit nu-i maistrul Bologa?

FLORICA (de-afară): Un cuvînt. Un
singur cuvînt, și am plecat. (A in-
trat, Bologa în urma ei.) M-am în-
tors. (Victoriței) Nu pentru bună
seară care nu ți l-am dat la ple-
care, dar fiindcă nu pot și nu vreau
să mă crezi o proastă. O proastă
care înghite tot.

VICTORIȚA: Îmi pare rău, dar n-am
spus...

FLORICA: Nu știi ce-ai spus și cît
îți pare de rău. Dar ce vreau să știi,
e că dacă azi ești prietenă cu Ti-
beriu, asta-i fiindcă a ajuns numai
bun pentru una ca tine.

PONORAN: Florica! Dar nu-i frumos!

FLORICA: Știe careva ce-i frumosul?
Poate ai să-mi spui că cîntea-i și
frumosul. Atuncea, ia-o de frumoasă,
fiindcă despre cînte are să dea și
altora.

PONORAN: Taci, taci! Nu-mi place!

FLORICA: Dar pe mine m-ai între-
bat dacă-mi place? Dacă-mi place
să te văd cum schimbi fețe-fețe?
Uite cum ai roșit și cum nu-ți gă-
sești cuvintele să-i vii în ajutor. Și
privește-o și pe ea, sărmana, nevi-
novata. Mieluța neștiutoare!

PONORAN: Tovarășe maistru, spune-i
dumneata...

FLORICA: Poate ar fi bine să spună
și tovarășul maistru ce știe. Dar
întîi, să m-ascultîi pe mine.

PONORAN: Nu! Și nu vreau să te mai
ascult. Nici nu mai înțeleg ce spui.

FLORICA: Dar pe ea o înțelegi. Văd
că-i ascultîi și tăcerile. Hai, hai, vor-
bește. Văd că ți-ai adunat în minte
și vorbele cu care să-i vii în apă-
rare.

PONORAN: Nu am cum s-o apăr și
nici pentru ce.

FLORICA: Dacă-i pe vorbe prefăcute,
mai bine-i să taci. Ori, poftim, spune
ce vrei. Apăr-o cît îți place. Nu-mi
ține de cald și nu-mi ține de frig.
Dar mi-i rușine pentru voi. Mi-i
rușine cum îi veniți înainte, fiecare
pe buze cu zîmbetul fericit, să calce
și peste el ca pe-o frunză veștedă.
Vă strivește pe rînd sub picioare și
trece mai departe chicotind.

VICTORIȚA: Nu chicotesc. Rîd. Îmi
place să rîd.

FLORICA: Îți place să rîzi. Ai răs-
punsul ușor. Dar pînă cînd?! Și cu
Tibi, pot să-ți spun: n-a ajuns el
pînă acolo, dar nu-i mult... Cînd o
fi una cu tine, ca sacul cu petecul,
abia că s-o vedea în apucăturile și-n
firea ta. S-o vedea pe el însuși, și-i
va fi scîrbă. I-o fi scîrbă și de tine,
și de el, și de toți. Pentru ziua aceea
de întristare ce-o va trăi Tiberiu
Postole, pentru acea zi nu va răs-
punde nimeni altul decît el însuși
și-apoi tu. Și vor răspunde și aceia
care au îngăduit unei nefericite ca
tine să se numere printre oameni.

PONORAN (Victoriței): Te rog s-o
ierți. Nici nu știe ce spune.

FLORICA: Ba știu ce spun. Ce-am
spus? Că-i o prefăcută, o vicleană.
Ori nu-i adevărat?

PONORAN (luîndu-l martor pe Bo-
loga): Dar cum se poate...!

FLORICA: Am spus că vă strivește
în picioare ca pe-o frunză veștedă.
Ori nu-i adevărat?

PONORAN: Nu-i adevărat.

FLORICA: Spuneai că n-ai s-o aperi,
că n-ai pentru ce. Dar se vede că
ești născut să fii strivit sub picioare.
Atunci, să-ți fie de bine și-o mie de
ani pace.

BOLOGA (sare și el): Ei, nu!

FLORICA: Ei, da! (Lui Ponoran) Așa
cum ai auzit. Și nu-ți mai bate
pleoapele, că la jocuri de-astea se
pricep ei și alții.

BOLOGA: Florica!

FLORICA: Ce „Florica“ ?! Ori crezi că ăștia-s bărbați ? Cîrpe ! (*Lui Ponoran, cu lacrimi în glas*) Ce-ți spun, nu-i fiindcă-ți port de grijă. (*Au copleșit-o lacrimile, dar se biruie de îndată, cu glasul uscat.*) Aleagă-se și praful de tine, și-o lacrimă n-am să vărs. Dar nu-i drept. Nu-i drept să-și bată joc de fiecare și să-i meargă.

PONORAN: Nu-i adevărat. Cel puțin în ce mă privește.

FLORICA: Nu te-arăta mai înger decît ești.

PONORAN: Nu sînt înger.

VICTORIȚA: Și-i foarte bine că nu ești. Gîndesc că pentru îngeri nu-i deloc amuzant și nici comod să fie mereu atenți la aripioare. Ha, ha, ha !

FLORICA: Nu te-am chemat în vorbă. Și risul tău de om fals și ipocrit păstrează-l pentru mai tîrziu, cînd om fi plecați. (*Lui Bologa*) De altfel, nici nu știu pentru ce am mai sta. Hai, tovarășe maistru. (*Lui Ponoran și Victoriței*) Iar voi, poftim, spălați-vă pe cap, c-aveți tot timpul. Hai, moș Bologa.

BOLOGA (*rizînd*): Acuma da, brava, putem pleca și noi. (*Lui Ponoran*) Și-auzi, Ioane, nu uita să te speli pe cap. (*Hohotînd, a ieșit după Florica.*)

VICTORIȚA: Fără haz și fără sare ! Dar pe Florica nici n-am știut-o ce poate. Ce-a izbucnit ! Ca o mitralie. Îi veneau vorbele ca pe bandă fără fine.

PONORAN: I-e adevărat că pînă azi n-am auzit-o nici eu. A fost ca o revărsare.

VICTORIȚA: Și cu ce furie !

PONORAN: Minie de om blind. Ca omul potolit cînd se-nfurie și nu mai știe unde să se oprească. Minie de om blind.

VICTORIȚA: Strașnic de blindă !

PONORAN: De mine ai auzit ce-a spus: „Aleagă-se și praful...”

VICTORIȚA: S-ar părea că vă bucurați.

PONORAN: Poate.

VICTORIȚA: „Aleagă-se de tine și praful !” Ești bucuros. Aș spune, fericit... Dacă ai fi judecător, într-un asemenea ceas, după un astfel de cuvînt de mîngiere, ai porunci să se deschidă toate închisorile.

PONORAN: Numai că nu sînt judecător.

VICTORIȚA: Din păcate, nu. Altfel, m-ai ierta și pe mine.

PONORAN: Pentru ce ?

VICTORIȚA: Pentru tot ce-ai auzit

c-am făcut. Ca una care-s o prefăcută și o vicleană.

PONORAN: La furie mai spune omul și ce nu trebuie.

VICTORIȚA: Dar poate că-ntr-adevăr sînt prefăcută și vicleană. (*Ride.*)

PONORAN: Poate. (*Și ride și el.*)

VICTORIȚA: Nu ești sperios.

PONORAN: N-am timp.

VICTORIȚA: Bună ! (*Și privindu-l în ochi.*) Dar nici nu ți-am spus cine sînt. (*Înaintînd cu mîna întinsă.*) Eu sînt Vichi. Victorița Dudu.

PONORAN: Știu.

VICTORIȚA: Prietena lui Tibi. Știi și asta ? Și că sînt laborantă și că am cînslea să fiu la gazeta de perete, asta pentru a doua oară. Cu același record. Cele mai multe eprubete sparte ! Știi și asta ? Și ce mai știi ? Că-s fată veselă ? Ha, ha, ha !... Atunci, să-ți spun un secret. Cînd sînt singură, nu-s deloc veselă. De aceea, caut mereu societatea. Să nu fiu niciodată singură. Ha, ha, ha !... Niciodată singură. Asta-i deviza mea. Și-acum, dacă-mi dai voie, am să-l aștept pe Tibi. Ne-am dat întîlnire. Adică, mi-a telefonat el de la platou că vine aici. Vine cu cățel și purcel. După cite am înțeles, dumneata ai să fii plecat pentru mai multă vreme. Atunci, pot să-l aștept ?

PONORAN: Vă rog.

VICTORIȚA: Să nu vă deranjez !

PONORAN: Nu.

VICTORIȚA: Ce grav ! Un om tînr și-așa de încruntat. Te gîndești la furtuna care a trecut. Nu-i ea Florica furtună. Mai mult ploaie de vară. Ploaie care nu ține... Ați zîmbit. Acum o să rîdeți. Puțin. Pentru plăcerea mea. Ei vezi, dacă vrei, poți să fii și drăguț. Părerea mea e că-n general ești un om drăguț, da' acuma cu mine, anume ți-ai impus așa ca o mască... Știi ce bine-ți stă cînd rîzi ? Aduci cu un artist, i-am uitat numele... Vă plictisesc.

PONORAN: Nu !

VICTORIȚA: Ce citiți ?

PONORAN: Mă indoiesc că o să vă intereseze.

VICTORIȚA: Mă crezi o gîsculiță. Spune drept !

PONORAN: Nu-mi permit.

VICTORIȚA: Poți să-ți permiți. Dacă ai ști cît m-am muncit să arăt așa gîsculiță. Nu-i genul meu ; dar dacă-așa le place bărbaților...

PONORAN: Credeți ?

VICTORIȚA: Sigur, e un domeniu în care nu mă înșel. (*Rizînd.*) Cînd eram mică, îmi spuneam Uta.

PONORAN: Uta? N-am mai auzit.

VICTORIȚA: Îmi spuneam și Tori. Dar mai mult Uta. De la Victorița. Mai apoi, am aflat de la un student că Uta era un fel de principesă din piatră. O statuie din piatră, cu zîmbetul și mina ca de vis. O vreme am încercat să ajung și eu ca aceea Uta din piatră. N-am putut. Prea mă trage firea înspre ce-i pămîntesc. (*Ride, apoi privindu-l cu ochi prietenoși.*) Dar nu mi-ai spus ce citești. (*Citește peste umărul lui Ponoran.*) „Dolomita“. Ce-i aia? Că-l aud și pe Tibi: „Am dat dolomita, n-am dat dolomita, pînă să dau dolomita...”

PONORAN: Vezi, greul nu-i să topești și să fierbi oțelul. Dar să întreii cuptorul.

VICTORIȚA: V-ascult!

PONORAN: Cuptoarele în care topim oțelul sînt căptușite cu cărămizi de șamotă. Șamota — cum știi — e foarte rezistentă la foc; dar la cele 1.500—1.600 de grade ale noastre tot se mai mîncîncă, se mai arde. Și după fiecare topire reparăm rupturile, golurile, cu dolomită. Bineînțeles, în strat subțire, ca să adere la vatra încinsă. Cum s-ar spune, facem întreținerea. Și apoi, încărcăm cuptorul pentru altă șarjă. Nu știu cit ai înțeles, dar asta-i tot.

VICTORIȚA: Foarte interesant. Ca un profesor, așa explici. (*Priveste prin raft.*) Tot cărți de tehnică. Uite și literatură. Ești un om interesant. Ți s-a mai spus?

PONORAN: Mi s-a spus.

VICTORIȚA: Ha, ha, ha! Am auzit eu multe de dumneata. (*Privindu-l de aproape.*) I-adevărat că te-ai cerut omul patru la cuptorul dumitale? Mi-a spus Tibi.

PONORAN: I-adevărat.

VICTORIȚA: Și-ai stat la lopată o lună întreagă?

PONORAN: Am stat.

VICTORIȚA: Cu muncă neagră, necalificată, și salariul pe jumătate!

PONORAN: Exact!

VICTORIȚA: Spunea Tibi că ai calculat la milimetru toate mișcărilor cîte trebuie. Adevăru-i că rîdea. Rîdea întreg platoul. Da' mie mi-a părut rău. Mi-a părut rău de dumneata, ca să știi.

PONORAN: Ți-a părut rău?

VICTORIȚA: Da. Un om tînăr trebuie să fie vesel, să rîdă. Dar să ajungi

de rîsul alor tăi! Rîdeau, că ce te-a găsit. Spune-mi chiar, pentru ce ai făcut asta? Pentru ce?

PONORAN: (*caută o mapă și scoate niște desene pe care le întinde pe masă*): Uite pentru ce! Uite-te!

VICTORIȚA: Mă uit!

PONORAN: Și ce vezi?

VICTORIȚA: Desene, planuri. Nu mă prea descurc în tehnică... Dar asta ce-o mai fi? (*Citește.*) „Buncăr de aruncat dolomita...” Poartă semnătura dumitale. Înseamnă că...

PONORAN: (*cu simplitate*): E o mașină de reparat vatra și pieptul cuptorului. În numai două minute va face munca de aproape un ceas a cinci oameni.

VICTORIȚA: Ia uite! Și asta e invenția dumitale?

PONORAN: A mea. Adică, mi-a venit în minte după o discuție cu un student. Venise la noi în practică și a aruncat o vorbă, că ce-ar fi dacă... Ca să fiu drept, în mare, ideea a fost a lui. N-am mai dat peste el. Nici nu știu cum îl cheamă. Unul scund, spătos, cu ochii rotunzi. Discutase mai aprins cu Tibi și am intervenit să-i despart. Apoi, din una în alta, mi-a vorbit și de un dispozitiv să-i înlocuiască pe încărcători. Pe atunci n-am dat importanță la ce mi-a spus. Gîndesc că nici el. Abia mai tîrziu mi-am dat seama ce se poate face. Și-am început să ciocănesc pe gîndul ăsta. Ce să-ți spun? Nu mi-a fost ușor. (*Se uită la plan, se uită și Victorița.*)

VICTORIȚA: Nu știam că așa se fac invențiile.

PONORAN: Nici eu.

VICTORIȚA: Pentru asta ai stat încărcător, omul patru. Ei toți rîdeau, și dumneata îți însemnai în minte fiecare mișcare. (*Brusc, cu ochii la desen.*) Uite! Un trandafir. Dumneata l-ai desenat. La cine te gîndeai?

PONORAN: La nimeni!

VICTORIȚA: În plin lucru, și ți-a venit să te joci. Ești copilăros, da-mi place. Îmi place că pe undeva ai rămas copil. Să nu rîzi, dar pentru un trandafir de ăsta mi-aș da și viața! (*Ponoran ride.*) Ce mult îmi place să-i aud pe oameni rîzînd, să-i văd veseli. (*Ponoran abia ride, rîde și Victorița, apoi după o pauză, rar, ca pentru sine.*) Trandafirul ăsta-i copilăria, izvorul cîstei și-al purității tale.

PONORAN: Într-un fel, fiecare om are un trandafir de-acesta. (*Privind-o lung.*) Totu-i să nu-și ridă de el.

VICTORIȚA: Te gîndești la mine, la viața mea.

PONORAN: M-am gîndit și la mine.

VICTORIȚA (*ca să schimbe mersul vorbirii, brusc*): Trandafirul, pentru cine l-ai desenat? Pentru Florica, știu. (*La tăcerea lui Ponoran.*) Ei, nu poate avea omul noroc în toate.

PONORAN (*rizind*): Nici n-ar fi drept!

VICTORIȚA: De ce? Cîte unuia, îi merge bine și în lucru și în viața lui de-afară.

PONORAN: Te gîndești la Tibi?

VICTORIȚA: La Tibi. Dumneata, cum te vîd, nu-ți merge în toate. De aceea, te-ai tras înspre carte, înspre studiu, să faci invenții.

PONORAN: Poate!

VICTORIȚA: Fiindcă știu că Florica...

PONORAN: De Florica nu discutăm, te rog.

VICTORIȚA: Sîntem colege la laborator. Pe Tibi prin ea l-am cunoscut. Cum s-ar zice, i l-am suflat. Se obișnuiește. (*Ride.*) Într-o zi s-o trezi și Tibi că m-a suflat careva, poate chiar un prieten de-al lui.

PONORAN: Crezi?

VICTORIȚA (*privindu-l cum știe ea*): Da.

PONORAN: Dacă te gîndești la mine, geaba!

VICTORIȚA: Ești prins rău!

PONORAN: Mă privește!

VICTORIȚA: Și cînd o vezi pe Florica, așa cum îi în fiecare zi, fiindcă adineauri n-a fost Florica, oricine vrei, da' nu ea. Păi, cînd o vedeai așa moale, doi bani nu dădeai pe ea. Da' e genul dumitale. Aia-i! Știu și ce-ți place la ea. Că-ți pare fără ocrotire. Și socotești c-ai să fii pentru ea totul. C-o să privească lumea prin ochii și mintea dumitale. Spune că nu-i așa!

PONORAN: Nu m-am întrebat!

VICTORIȚA: Într-un fel, ești un mic dictator. (*Chicotind.*) Ca și mine. (*Ride iar.*) Poate să-ți pară curios, dar potrivită pereche am fi noi doi. Nu crezi?

PONORAN: Să vorbim de altele!

VICTORIȚA: O iubești mult?

PONORAN: Mă privește!

VICTORIȚA: O iubești în tăcere!

PONORAN: Te rog!

VICTORIȚA: Pe mine nu m-a iubit nimeni așa de adînc. Ca o lespede, ca din piatră ți-i dragostea... (*Și fără alta, izbucnește în plîns.*)

PONORAN: Ce ai? Ce este? Ce-i cu dumneata? Îți curg lacrimi, de ce?

VICTORIȚA: Am vrut să văd dacă pot plînge la comandă. (*Încercînd risul ei, dar cu o undă de lacrimi.*) „Pe-un cal alb ca lebăda / Trece fata Dunărea / Și Ionică după ea.“ Ha, ha, ha! (*Curmînd risul, cu gravitate.*) Pentru o zi, pentru un ceas să fi fost eu Florica! Ca să mă iubești cu așa iubire. Ca din piatră, și fără noroc. (*Cu prietenie.*) I-ai spus vreodată cît o iubești?

PONORAN: Nu!

VICTORIȚA: Și crezi că ea nu știe?

PONORAN: Nu știe!

VICTORIȚA: Nu știe. Pe dracu'. Nu cunoști femeia. Cînd e vorba de ea, aude cu o sută de urechi, vede cu o mie de ochi. (*Cum Ponoran s-a apucat să lucreze la desen.*) Cu mașina asta a dumitale ai să cîștigi bani mulți. Și faimă. O să te știe toată țara.

PONORAN: Nu m-am gîndit.

VICTORIȚA: Știu! Dumneata, ca să dai șarja cu un ceas mai repede. Înțeleg! Dar gloria, banii, dacă vin, poți să-i gonești? De aceea te-au propus să pleci la școală?

PONORAN: N-are nici o legătură. Și cu mașina asta a mea, mai am. Paletetele. Au jocul prea mare. Mă țin în loc de trei săptămîni.

VICTORIȚA: Mă uit la dumneata și parcă mereu te descopăr. Ești un om ciudat. Și om, și bronz. Parcă ai fi un bronz. Serios.

PONORAN: Ce spui is de-a dreptul prostii. Și invenția asta, pentru care mă lauzi atîta, la început am pornit-o gîndind la nevoile noastre... Pe drum însă, mi s-a lipit așa un gînd, c-o ajunge la urechile cui știi și dumneata; și nu am alungat gîndul ăsta... Ca să-ți spun cînstit, Florica e singurul om cu care am vorbit de mașina asta a mea.

VICTORIȚA: Și nu a interesat-o...

PONORAN: Poate, dacă venea de la Tibi...

VICTORIȚA: Nici atunci. Vede lucrurile prea aproape.

PONORAN: Ești răutăcioasă!

VICTORIȚA: De un bănuț. Puțin răutăcioasă, puțin cochetă...

PONORAN: Puțin, e puțin zis.

VICTORIȚA (*ride*): Cochet ești și dumneata.

PONORAN: Eu?

VICTORIȚA: Da. Da. Dumneata. Altfel, nu-ți lăsaî mustață. Și încă una ca vrabia. Parcă ești o focă. Ha, ha! Ai roșit. Te pomenești că ți-i rușine

cu mustață. N-ai pentru ce. Și-apoi, e-n firea omului, și-i bine să te înfățișezi celorlalți mai îngrijit, mai frumos. Înseamnă că le dai respectul ce se cuvine.

PONORAN: Adică, dumneata din respect pentru mine, pentru noi, de aceea cochetezi? (*Ride, ride și Victorița.*) Spui de Florica că e moale. Ai văzut-o! Nu e moale. (*Victorița ride, ride și Ponoran apoi.*) Vezi, am avut o copilărie grea, fără bucurii. Nu mi-a fost ușoară nici tinerețea. Acolo la noi, în munți, viața ne-o ducem departe unul de celălalt. Poate de aceea și când dăm peste un om, ne legăm într-atîta.

VICTORIȚA: Dar asta nu-i dragoste.

PONORAN: Nu știu. Poate nu-i dragoste ce simt eu pentru Florica. Dar numai ce mă gîndesc la ea, și-i ca și cum am merge amîndoi mină în mină pe o pajiște însorită, sub copaci în floare... Ori îmi vine a crede c-am înnoptat în pragul casei, sau răzămăți de fereastră, stăm așa fără de-un cuvînt, iar luna ne-a cuprins și ne învalue cu razele ei.

VICTORIȚA: Dar cum poți fi așa de crud, așa de rău!

PONORAN: Crud?

VICTORIȚA: Uiti că sînt femeie? Și care-i femeia să nu fie dorită de o vorbă frumoasă? Pentru ea și nu pentru alta.

PONORAN: Mă iartă. De obicei, nu prea sînt guraliv.

VICTORIȚA: Ba ești; dar n-ai cui te deschide. Îți mulțumesc pentru încrederea ce mi-ai arătat-o. (*Pauză lungă. Cum stătea lîngă fereastră, brusc o deschide larg.*) Auzi? Îl auzi? Ionci. Cîntă de unul singur. (*Cu capul pe fereastră.*) E singur pe bancă. Singur cu vioara, și cîntă. Oare cui îi cîntă? Poate, nouă... Pentru noi cîntă.

PONORAN: Cum, pentru noi?

VICTORIȚA: Ne-a văzut în noapte, răzămăți de fereastră, cu luna care ne învalue în razele ei... Te-ai speriat. Și eu îmi spuneam că nu ești dintre cei sperioși. (*Rizînd.*) Și așa mai cred și acum... (*Cu capul pe fereastră.*) Ionci băiatule! Cine te strigă? Uta. Vichi, mă băiețas. Spune ceva de floare albastră. Nu mie, unui prieten. Un prieten care s-a îndrăgostit de razele lunii.

PONORAN: Te rog... Ce rost are!

VICTORIȚA (*fără a-l asculta pe Ponoran*): Hai, Ionci, spune ce știi. Hai, că m-a ajuns și pe mine un dor, un dor cumplit. Un dor nebun

de dragoste. Să iubesc, să iubesc! Să ard, să mă topesc, să mor de atîta foc. Să mor din dragoste! Fraților! Oameni buni, știți voi ce sînt eu acum? Parcă-s o vioară; o vioară în care s-au strîns toate cîntecele. Sînt o vioară, dar fără de arcuș și fără de viorist. Arcușul s-a pierdut mai de mult și vioristul nu se mai arată. Spuneți-mi! Spuneți-mi, fraților, oare se va arăta și pentru mine vioristul pe care-l aștept? Se va arăta vreodată? (*Între timp, Ionci s-a apropiat de fereastră, și-a proptit vioara de bărbie și-i cîntă de floare albastră. Acestuia, cu glasul mai mult șoptit.*) Ai fost plecat.

IONCI: Am fost plecat, da.

VICTORIȚA: Spun fetele c-ai fost să dai examen. (*Ionci nu-i răspunde și trece într-un cîntec vechi, bătrînesc. Cînd își va fi încheiat cîntecul, se va retrage pe nesimțite, așa cum s-a apropiat. După o tăcere, Victorița cu un glas de departe.*) Uite că ne-am întors iară. Ca să vezi cît de puțin îi trebuie omului să umble, să călătorească peste mări și țări, peste ani și ani, peste veacuri poate. Acuma parcă ne-am cunoaște de cînd lumea.

PONORAN: Să mă ierți pentru părea ce mi-o făcusem înainte. (*La tăcerea Victoriței.*) Ești o fată bună.

VICTORIȚA: Mulțumesc. Dar altceva nu ai găsit să-mi spui?

PONORAN: Ești un om bun.

VICTORIȚA: Și dumneata, un om interesant. Ești un om interesant. Așa mi-am închipuit eu inovatorii, oamenii de știință. Pînă azi, i-adevărat că n-am cunoscut nici unul, dar în adîncul sufletului meu, întotdeauna mi-am dorit, adică am visat... un om singur, un cercetător, un savant. Un om modest și dezinteresat, iar eu să-l ajut. Să-i fiu aproape, să-i ghicesc pînă și gîndurile, să trăiesc pentru el. Și dorințele, viața mea să nu existe. Credeți oare că s-ar putea, că voi ajunge vreodată să-mi trăiesc visul acesta?

PONORAN (*stringe mapa*): Singură ai spus că e un vis și visurile, se știe...

VICTORIȚA: Da' sînt și visuri care se-nfăptuiesc.

PONORAN: Desigur!

VICTORIȚA: Să spunem că omul acesta al nostru... că-i vin înainte, că ne-am întîlnit și ne privim unul pe celălalt, ca doi prieteni. Doi prieteni care se știu de mult, de cînd lumea, și așa, fără vorbe, fără ex-

plicații, dintr-o punire lăuntrică, fără să știe nici unul, nici celălalt, ne învăluie pe amândoi o dorință, o chemare... o chemare, care nu e alta decât dragostea. (*Îl privește în tăcere.*) Nu credeți în visuri, văd bine!

PONORAN: În visuri, asta așa-i, nu prea cred!

VICTORIȚA: S-ar putea să se întâmple lucrurile și în alt fel. Să spunem că acest tinăr, fără să fie o fire rece, închisă, este un om bănuitor, care nu-și deschide inima cu ușurință. Se dezvăluie pe încetul. Ori nu sînt și-asemenea oameni?

PONORAN: Cum nu!

VICTORIȚA: Înseamnă că cu timpul mă va cunoaște și va ști cine sînt. Nu credeți?

PONORAN: Mde, știu eu...

VICTORIȚA (*direct*): De ce nu mă crezi?!

PONORAN: Vedeți că eu...

VICTORIȚA (*cu violență*): Fiindcă nu arăt moacă și bleagă?

PONORAN (*reușește să strecoare un cuvînt*): Da' dumneata nu mă ascultă.

VICTORIȚA: Decît idealul dumitale de femeie, mai bine să beau leșie, cenușă de trei ori fiartă în apă.

PONORAN: Bea ce poțestești. (*Și apucînd mapa cu desene, se pleacă peste lucrul său.*)

VICTORIȚA: Ți-i ușor. Te-ai apucat de lucru, și gata cu lumea din afară. Ai intrat într-o lume a dumitale, numai a dumitale. Dar noi ceilalți, ce vrei să facem? Pornim cînd într-o parte, cînd în cealaltă. După vînt. De unde să știm, care-i vîntul cel bun! Și chiar dacă-l știm, poate n-avem răsufarea să ne ținem după el. Ori ni-i mersul mai repede și-i trecem înainte. Și ca să cumpănesc totul, totuși, și fiecare cuvînt să-mi fie măsurat, cîntărit, nu sînt eu omul acela. Și un asemenea om nici nu mă interesează. Ori n-am drep-tate?

PONORAN: Nu știu. Mă iertați. N-am fost atent. Mi-e mîntea tot la pale-tele astea cu jocul lor, afurisitele! (*Inchide mapa.*) V-ați plictisit.

VICTORIȚA: Nu. Dimpotrivă. Nu știam că am să mă distrez așa de bine!

PONORAN: Cum?

VICTORIȚA: Altul poate îmi făcea curte!

PONORAN: Pentru ce?

VICTORIȚA: Ei, pentru ce. Ca și cum la toate trebuie un de ce. Dar sînt

bucuroasă și abia vă prețuiesc. Vă prețuiesc nespus.

PONORAN: Dar ce am făcut?

VICTORIȚA: Tocmai de aceea că n-ați făcut nimic. Adică, n-ați început ca oricare altul: că-s nostimă, ori că am un picior drăguț, sau să-mi spuneți ceva despre talia mea...

PONORAN: Dar ce să spun?

VICTORIȚA: Ei, se găsea ce. Dar dumneata, unde știi că sînt prietena lui Tibi...

PONORAN: Sigur.

VICTORIȚA: Numai că o vorbă plăcută, cui să-i spui, dacă nu unui prieten, sau unei prietene. Așa ca să-i ridici moralul. De exemplu: că mă îmbrac cu gust, sau că-mi stă bine ce-mi pun și că am pe vino-încoace. Da, da, spui o vorbă, două, n-ai mîncat pe nimeni, și omului îi face plăcere. Și-ai făcut și un gest cu adevărat de prieten.

PONORAN: Nu m-am gîndit.

VICTORIȚA: Asta nu cere să te gîndești, vine din sînge. Dar poate nu-ți plac. Se vede că nu-ți plac deloc. Poate unde ai auzit... S-au spus de mine multe, vrute și nevrute, știu.

PONORAN: Nu știu ce s-a spus și n-am auzit nimic.

VICTORIȚA: Ai auzit, dar vrei să fii drăguț. Ei, află că din ce s-a spus, cite-un adevăr o mai fi. Ei, da! Dar acum uită tot. Ca și cum niciodată n-ai auzit de mine și nici nu m-ai văzut. E înțîia oară în viață că-ți vin înainte. Îți dau „seara bună”. Bună seara, Ioane. (*Își răspunde singură.*) „Bună seara și bun venit îți doresc, Victorița.” (*O pauză lungă.*) Te rog mult. Spune-mi un cuvînt prietenos. Hai, găsește-l. Uite-te la mine, uite-te bine. Uite-te în ochii mei. Dacă te rog... te rog mult. Hai. Sînt în vorbire atîtea cuvinte calde, cuvinte de alint și mîngiere. Zboară ca fluturii în jurul tău, numai să întinzi mîna. (*La tăcerea lui Ponoran.*) Ori înfățișarea mea nu-ți spune nimic? (*Pauză.*) Tăcerea dumitale e nedreaptă și mă jignește.

PONORAN: Îmi pare rău!

VICTORIȚA: Adică, în toată ființa mea nu-i nimic drăguț, să-ți placă cît de cît?

PONORAN: N-am spus asta!

VICTORIȚA: N-ai spus nimic. Adică, ce-i mai rău. Și eu care am și visat să te însoțesc pe toate drumurile. (*Parcă și-ar aduce aminte.*) Ai să-mi spui de Tibi, că-s prietena lui.

PONORAN: Așa se pare.

VICTORIȚA: Pentru voi, cei din afară. Dar în inima mea știu de mult că nu-i Tibi bărbatul acela...

PONORAN: Îmi pare rău. Îmi pare rău pentru amândoi.

ICTORIȚA: Sufletește, nici n-am fost legați vreodată. Sintem firi deosebite. Și-acuma, mă iartă pentru ce-am să-ți vorbesc. Am să-ți vorbesc deschis. Vreau să știi că nu mi-i ușor.

PONORAN: Te-ascult.

VICTORIȚA: Dacă te-aș ruga... Te rog să mă iei cu dumneata. Te rog mult. Ia-mă. Scoate-mă de aici! Simt că mă înăbuș, că mă pierd. Ia-mă ca pe o prietenă, ca pe o iubită, ca pe o nevastă. Ia-mă și ca pe o soră. Primesc și asta. Nu ride. Degeaba rizi. Uite, rizi și eu nu pot să rîd. Oamenii mă cred că sint veselă. O fată ușuratică și veselă. O zăvînturată. Dar nu asta mi-e firea. De fetișoară, cum am deschis ochii și am luat seama că se uită băieții la mine, nu știu care mi-a spus că sint veselă... Și eu, ca să nu-l dezamăgesc... Apoi, nu știu cum, dar mi-a mers vestea că-s fată veselă. Dacă ai ști cit mi-a fost de greu. Cu vremea n-am mai luat seama și aproape mi-a intrat în obicei. Nu ți se pare ciudat?

PONORAN: Oarecum!

VICTORIȚA: Dacă ar fi după mine... Oh, dacă s-ar putea să nu mai rîd la tot pasul, să nu mai petrec, să nu mai dansez noapte de noapte! Să fiu mai blegă, mai puțin cochetă. Să beau sirop și nu coniac. Dar toți mă vor veselă, risipitoare. Să le fiu înger al pierzării, un fel de dulce otrăvă... Ei bine, acolo am să ajung dacă nu mă iei cu dumneata... Nu ride... Nu ride, că am să mă țin scai și, cînd ai să te urci în tren, am să mă urc și eu. Sint bun hotărîtă. Fără mine nu pleci, să știi.

PONORAN: Poate că nu plec.

VICTORIȚA: Cum, nu pleci? (*Descumpănită.*) Te-au găsit cu ceva pe la cadre?

PONORAN: Dacă vrei!

VICTORIȚA (*repede*): Dar ai chestia aia cu dolomita. Mașina pentru reparatul cuptorului, invenția ta! Hai, călare pe ea, și via București. Direct la minister te-oprești.

PONORAN: Apăi, cînd o fi gata.

VICTORIȚA: Și cînd îi gata?

PONORAN: Mai este.

VICTORIȚA: Pentru porcăria aia cu paletetele?

PONORAN: Dacă ar fi numai aia.

VICTORIȚA: Ca să vezi ghinion! Curat ghinion. Și eu gata, îmi spuneam... E, dacă ar pleca Tibi!

PONORAN: Pleacă.

VICTORIȚA: Cum asta!

PONORAN: Pleacă.

VICTORIȚA: Sigur?

PONORAN: Ce sigur. Mai mult ca sigur.

VICTORIȚA: Da' cum de s-a hotărît, că eu nu știu nimic. Adevărat?

PONORAN: Dacă-ți spun.

VICTORIȚA: Așa. Atunci să mă pregătesc și eu. De ce rizi? De mine-ai ris. Că m-am lipit iar de Tibi. Dar ce pot face? M-ai respins. De ce? Nu-ți place firea mea.

PONORAN: Nu-mi place.

VICTORIȚA: Dar cum sint?

PONORAN: Ușernică. Mereu să bați la uși străine. Și drumeață. Nu se prinde praful de încălțările tale.

VICTORIȚA: Pentru tine-s drumeață și nu se prinde praful de încălțările mele. Dar pentru toți, îs de-a voastră. Pînă și la vorbă...

PONORAN: Te-ai adaptat. Te adaptezi repede.

VICTORIȚA (*repede*): Și să știi că așa-i. Și că-s o visătoare. O romantică, o lirică.

PONORAN: Unde-ai citit-o?

VICTORIȚA (*ride*): Într-o carte. Un roman englezesc. (*Pauză.*) Ioane, de ce nu ești îngăduitor cu mine? Vrei să mă vindec?

PONORAN: Încerc.

VICTORIȚA: Tîrziu.

PONORAN: Niciodată nu-i prea tîrziu.

VICTORIȚA: Vezi, cînd vin înaintea cuiva, caut să mă port simplu, deschis; dar cînd m-ascult, îmi spun: „Hai că iar am pus placă“. Și se învîrtește, se învîrtește. Pînă și parterii mei, cît îi schimb, dar și ei, parcă tot pe-aceeași melodie, după aceeași placă îmi răspund.

PONORAN: Dar odată și-odată, melodia asta ți-a sunat sincer, adevărat.

VICTORIȚA: Odată și-odată!

PONORAN: Aruncă atunci afurisita asta de placă. Fii tu singură. Întoarce-te la ce-ai fost.

VICTORIȚA: Adică, la trandafirul de care spuneai.

PONORAN: Întocmai.

VICTORIȚA: Trandafirii își deschid floarea sub cîntul privighetorilor, în nopțile de mai, nopți de cînt și dragoste... E o floare a dragostei, a poeziei. Și-i poate mai mult decît o floare. E un cîntec. Un cîntec care închide toate glasurile, toate graiu-

riile pământului. Cum închide și răsuflarea minerală și marea, uriașa tăcere a cerurilor cele veșnic rotitoare. Și mai închide și povestea unei sărmăne paiațe de nimeni știută, de nimeni crezută, și care s-o pierde prin viață și s-o risipi fără de urmă ca un abur. S-o risipi ca un abur. Ha, ha, ha!

PONORAN: De ce plingi?

VICTORIȚA: Unde vezi că pling? Rideam.

PONORAN: Atunci, de ce rîzi?

VICTORIȚA: Cum să nu rîd, cînd din toți trandafirii cîți îi cîntă oamenii, m-am ales: unul negru.

PONORAN: Nu-i adevărat!

VICTORIȚA: Singur ai spus: că întorc viața și o împing înspre rîsul și batjocura ei. Cum s-ar spune, cu mine nu mai e nimic de făcut. Vezi bine că sînt un trandafir negru.

PONORAN: Te alinți.

VICTORIȚA: Eu?

PONORAN: Trandafirul negru e o floare rară, aleasă, e o floare deosebită. Nici nu știu să se fi găsit pînă astăzi vreunul... Dacă ții să-ți dai numele unei flori de ocară, apoi la margine de drum ori pe maidane, găseai buruieni cu mile.

VICTORIȚA: Ești rău.

PONORAN: Îmi plac florile.

VICTORIȚA: Dar oamenii?

PONORAN: Și oamenii.

VICTORIȚA: Ei tu, iubitorule de flori și oameni, bunule, spune-mi de ce nu ești bun cu mine?! (*Crescendo.*) Dar cine a fost bun cu mine, și cine a avut încredere în mine? Cine a văzut în mine un om, că sînt un om și eu?! Cine m-a socotit și pe mine om?

PONORAN: Poartă-te ca un om.

VICTORIȚA: Dar cum mă port? Ca o fiară? Ca o fiară la pîndă, nu?

PONORAN: Știi tu mai bine.

VICTORIȚA: Spune, Ion Ponoran, de ce nu vrei să fii femeia ta? Spune da. Și o clipă n-o să ți se urască cu mine. Sînt nostimă și veselă. Fac șapte zile dintr-o zi. Și noaptea, nici luna cu toate stelele nu au strălucirea ochilor mei. Spune da. Uite, vin înspre tine cu brațele întinse. Îmi port inima în brațe ca pe-un copil. Întinde-mi și tu mîna și-ți spun eu așa că nedespărțiți om bate împreună și pămîntul și cerurile.

PONORAN: Iar ai pus vreo placă din cîte le știi.

VICTORIȚA: Și dacă ce-ți spun e adevărul adevărat și nu l-am spus nimănui altcuiva? (*Și fără a aștepta*

răspunsul acestuia, îl sîrută pe gură.) Ce om ești tu, Ioane! Din piatră și oțel. Ca și oțelul ce-l fierbi în cup-toarele tale. Dar îți mulțumesc, și poate cîndva să mă întorc și la trandafirul de care ai spus. (*Și în tăcerea care se lasă, brusc, cu glasul ei cîntat.*) Leul! El îi. (*Se aude pocănînd o motocicletă. Motocicleta s-a oprit.*) Asta e Tibi. Îi știu rablionul dintr-o mie. (*A alergat la ușă, dar pînă să deschidă, Tiberiu Postole a și intrat. Victorița sare să-i ia din brațe aparatul de radio cu alte multe deasupra.*) Tibi, dragule, știu tot.

TIBERIU: Ce știi?

VICTORIȚA: Știu tot... Tot. Chestia cu plecarea. (*Aleargă spre ușă.*) Lasă că restul le-aduc eu.

TIBERIU (*după ea*): Vezi că atașul e plin de fleacuri, vreo două s-au și spart. (*Revine spre Ponoran, căuțînd loc pentru radio.*) Ce tot spune? Am venit, că știi palatul meu... (*Despachetează din hîrtie niște bibelouri.*) Te uitei la fleacurile astea? Vichi moare după ele. Pentru frumusețe. Dar nu te văd prea vesel.

VICTORIȚA (*revenind în mîină cu un costum, pe umăr cu un covoraș. A prins ultimele vorbe*): Dar cum să fie vesel! Că nu pleacă, da' tu, da!...

TIBERIU: Eu?

PONORAN: Tu.

TIBERIU: Serios? E-te-te, domnule! Va să zică, mereu pe a ta: să mă faci tobă de carte...

VICTORIȚA (*care a reintrat cu alte nimicuri*): Plecăm, tăticle! Plecăm și o să fim cineva! O să fim cineva și o s-o facem lată. Adică, lată o s-o facem încă în seara asta. (*Lui Tiberiu*) Trece-ți tu rablionul în șopron, că eu mă duc acasă să mă schimb. (*Lui Ponoran*) Vreau să petrec, să rîd, să cînt, să dansez. Seara asta o petreci cu noi. Dansezi?

PONORAN: Nu prea.

VICTORIȚA: Te învăț eu. E simplu. Ai să vezi. (*Și fredonînd ușor, îl ia la dans.*)

PONORAN (*se mișcă cam stingher*): Vă rog. Vedeți că eu nu...

VICTORIȚA: Nici un nu. Și fii mai îndrăzneț, ce dumnezeu! Ai înfățișare de om plăcut. Ai și ținută. (*Lui Tiberiu, care a mai adus cîte ceva*) Îmi pun rochia roșie... O rochie roșie și o floare la corsaj... (*Lui Ponoran*) Să-mi cumperi flori, flori multe. Vai ce-mi plac florile! Îmi place omul să fie larg, vesel, cu an-

tren. (Și credinând, iar îl ia la dans, după care îl prinde pe Tiberiu, face cițiva pași de vals și desprinzându-se.) Îmi pun rochia și un pic de pudră. Totul în doi timpi și trei mișcări. Un minut, și-aterizez. (A fugit.)

TIBERIU: E nebună. Nebună rău... Muncești, muncești, dar vezi că omul trebuie să și petreacă, să fie vesel, să joace, să cînte. Din partea asta, Vichi e ca o pasăre. Noroc de ea că mă mai iau. (Pe alt ton.) Aud că nu pleci nici tu. Cum că, din cauza mea. E o prostie.

PONORAN (sărind din locul său): Atunci, hai vino și tu! Spune „da“, și-am plecat. Pe loc plecăm.

TIBERIU (mohorit): Nu. N-are rost. N-are nici un rost. La ce să învăț? La ce?

PONORAN: Cum, la ce? Pentru viață. Pentru anii ce-ți stau înainte.

TIBERIU: Și dacă mâine mor?

PONORAN: Mori. Dar în picioare și nu în genunchi.

TIBERIU: Ori nu-i totuna? Hai, hai, și nu mă privi așa. Am glumit și eu. N-am voie? (Cu alt ton.) Nu știu de ce, dar nu mă simt în apele mele.

PONORAN: Nu știi? Întreabă-te și ai să știi.

TIBERIU: Ce să mă întreb, cînd mereu o duc într-o ceartă cu mine singur. Și asta mă ostenește. Aud că-i semn de bătrînețe. Dacă starea asta de nemulțumire și ciudată discuție fără de sfîrșit și fără de ieșire, că totul îți ajunge deopotrivă și nu mai vrei nimic și nici de așteptat nu mai aștepți nimic, dacă asta e bătrînețea, apoi nu-i fericesc pe bătrîni. (Cum Ponoran își vedea mai departe de hîrțiile lui.) Dar tu nu m-ascuți. Ce faci acolo? Aduni, scazi. Ce tot calculezi?

PONORAN: Șarja ta de azi. Șarja ta rapidă de la cinci.

TIBERIU: De unde știi că la cinci am dat șarjă rapidă? Ți-au telefonat?

PONORAN: Nu.

TIBERIU: Atunci, ți-a spus careva?

PONORAN: Nu. (Îl trage înspre ferastră. Dă de o parte perdeaua.) Uite cine mi-a spus.

TIBERIU: Nu vād pe nimeni.

PONORAN: Uite-te.

TIBERIU: Mă uit.

PONORAN: Și ce vezi?

TIBERIU: Nimic. Adică, pămîntul, casele.

PONORAN: Și mai sus?

TIBERIU: Acoperișurile.

PONORAN: Mai sus.

TIBERIU: Cerul.

PONORAN: Și între case și cer, între pămînt și cer, ce vezi?

TIBERIU: Ce vrei să vād? Dealul mare. Și pe deal, caprele nu știu cui. Și din jos de coastă urcă un crașovean. Ba nu, o crașoveancă. Ea ți-a fi spus. Ha, ha, ha!... Păi ochi ca ai mei, tăticle!

PONORAN: Numai că cuptoarele nu le-ai văzut și nici coșurile, nici fumul.

TIBERIU: Aha. Ai văzut după cum urcă fumul. Păi da, că-s cineva. Na, vezi că iar am dat șarjă rapidă.

PONORAN: N-ai dat nici o șarjă rapidă.

TIBERIU (intrînd în Ponoran): Cum asta? Cum asta? N-am dat șarjă rapidă?

PONORAN: Nu.

TIBERIU: Ești nebun! Bine, mă ageam miule, te iei după hîrțiile tale, și la ceasul ăsta cuptorul cinci primește pentru a doua oară fierul vechi.

PONORAN: Știu.

TIBERIU: Atunci! Păi vezi. Ha, ha, ha!

PONORAN: Nu ride. Hei, nu ride.

TIBERIU: Adică, vrei să plîng? Fiindcă vă roade invidia. Unde mă ridic mereu. Cum se ridică careva, voi cu ghearele și cu dinții, gata să-l rupeți, să-l sfîșiați; da' eu sînt îmbucătură tare, și-o să vă spargeți dinții. Păi, cum să nu rîd, dacă și tu... Și zi așa, te roade rău. Te roade ura și invidia.

PONORAN: Cum nu ți-e rușine!

TIBERIU: Să-mi fie rușine? Că-ți spun adevărul! Adică, nu știu de ce mă tragi înspre școală? Ca să mă smulgi din producție. Fiindcă-mi merge bine și urc. Urc mereu și la bănuți și-n laudă. Da' voi, repede, ați găsit cum să mă opriți din urcuș. (La tăcerea lui Ponoran.) Da' ce! așa nu mi-i bine? Nu scot cîștig bun? Ori nu știu să dau oțelul după grafic? Ba încă cum!

PONORAN (gata să-i răspundă cu un cuvînt aspru, se biruie): Trebuie să mergi la școală.

TIBERIU: Nu.

PONORAN: Trebuie!

TIBERIU (în loc de alt răspuns): „Mă uitai din deal în vale Văzui un păun călare, Nu e un păun călare Ci-i Ion cu gura mare.“

Ha, ha, ha! (Dă cu ochii peste două linguri, pe care, potrivindu-le, le bate anume în ritmul cîntecului.

Cum Ponoran îl privește în tăcere, s-a oprit din bătaie.) Trebuie, trebuie să plec! Ha, ha, ha! Pentru ce să plec?

PONORAN: Ca să nu te dai la fund.

TIBERIU: Mă dau la fund, eu?

PONORAN: Tu. Nu citești, nu pui mîna pe o carte. (*Tiberiu ride, Ponoran nu ia seama.*) Cum scapi din lucru, alergi, știi tu unde. Și asta, seară de seară. (*Tiberiu ride și mai mult. Ponoran continuă.*) Noile cupatoare, cu automatizarea lor, cer cunoștințe, studii. Nu mai merge după ochi. Apeși tu pe butoane, înțorci de manivele — asta mai mult să te găsești în treabă. Adevăru-i că aparatajul înregistrează temperatura și presiunea, da' tu, tot după ochi dozezi compoziția. Și topirea tot din ochi o conduci. Trebuie să-nveți.

TIBERIU: Nu.

PONORAN: Trebuie!

TIBERIU: Spui că trebuie să-nvăț, că nu cunosc cuptoarele; atunci, de ce pe toată oțelăria eu singur dau șarje rapide?

PONORAN: De ce? Fiindcă gonești după ciștig. Pentru Vichi asta a ta, ca să-i astupi gura cu bani. Și asta-i rău, e tare rău.

TIBERIU: Ce-mi vîi cu Vichi și cu banii? Eu te-ntreb: dau sau nu dau șarje rapide? Ori practica mea, asta nu-i știință!

PONORAN: Ei, măi Tibi, unde nu stăpînești cuptorul, de aceea fugi să dai șarjele înaintea oricui. Ca să ne dovedești pe noi și să-ți dovedești și tie singur, că ai rămas tot primul, omul de laudă, fruntașul cu care ne-am mindrit noi, întreg platoul oțelăriei.

TIBERIU: Și nu-i bine?

PONORAN: Nu-i bine. Că-n fuga asta a ta, ca să ieși întîiul, fie ce-o fi, cu fuga asta ai să te-mpiedici.

TIBERIU: Și mă rog, de cine să mă-mpiedic?

PONORAN: De neștiința ta.

TIBERIU: E-te-te, domnule!

PONORAN: Și, ca să-ți acoperi neștiința, s-o ascunzi, ei, asta numai cu cînte nu se poate. Și necîntea, acolo la noi, în oțelărie, înseamnă să-ți primejduiești locul de muncă și viața tovarășilor tăi, și poate și viața ta... De aceea, pentru o vreme va trebui să pleci. E foarte bine să pleci la școală. Cînd te-i întoarce, vor fi uitate toate. Și Vichi, și goana asta a ta după bani. Și, ce-i mai cu seamă, practica ta de azi va căpăta lumina științei.

TIBERIU: Lumina științei, frumos spus!

PONORAN: Da. Lumina științei. Hai, măi Tibi. Hai, băiatule. Hai, că nu-ți vreau răul. Ori de azi ne știm! Și n-am urcat noi odată pe platou? Și moș Bologa o dată ne-a făcut el cu ou și cu oțet? Știi, atunci la cuptorul tineretului, cînd am dat să-l destupăm fără prim-topitorul... (*Tiberiu ride, ride și Ponoran.*) Pe tine n-a ajuns să te prindă, dar mie ce mi-a mai tras! Eh, că ne-a fost spre învățătură... Ei, Tibi, m-ascuți?

TIBERIU: Nu! Și nu mă duc.

PONORAN: Atunci, n-ai să mai urci pe platou. Nu mai urci la cupatoare.

TIBERIU: Și mă rog, de ce, cum?!

PONORAN: La șarja asta a ta, de acum, din calcule se vede limpede că n-ai respectat operațiile.

TIBERIU: Ești nebun.

PONORAN: Mai ai vreme să-mi răspunzi. Pleci sau nu pleci?

TIBERIU: Nu. Ți-am spus „nu”, și de-o mie de ori tot „nu” am să-ți răspund.

PONORAN: Ai grăbit undeva, la temperatură sau la cuptor, la reparație. Găsesc eu unde.

TIBERIU: Găsești pe dracu'...

PONORAN: Te ții deștept, c-ai șters urmele ca vulpea.

TIBERIU: Ce vorbe sînt astea?

PONORAN: Vorbe. Ori mult crezi c-o să mai umblu cu mînuși! Avea el dreptate...

TIBERIU: Cine? Cine are dreptate?

PONORAN: Moș Bologa. C-am umblat cu mînuși și te-am menajat.

TIBERIU: M-ai menajat, tu?

PONORAN: Da.

TIBERIU: Pe mine?

PONORAN: Pe tine.

TIBERIU: Cu ce?

PONORAN: Că nu ți-am pus înaintea oglinzii, să te vezi cine ești.

TIBERIU: Și cine sînt?

PONORAN: Mai degrabă cine ai ajuns să fii.

TIBERIU: Spune odată!

PONORAN: Ți-am mai spus. Și-apoi, te știi și tu singur.

TIBERIU: Cine sînt?

PONORAN: Cine ești? Un lăudăros și un carierist. Un afemeiat și un ahtiat după bani.

TIBERIU: Spune, hai spune!

PONORAN: Un cortelaș și-un șmecher care te-ai legat de-o ușernică și-o drumeață, pentru că v-ați potrivit la fire.

TIBERIU: Spune!

PONORAN: Ce să-ți mai spun! Că toate câte le auzi acum, le știi mai de mult, fiindcă ți le-ai spus și singur.

TIBERIU: Mi le-am spus eu?

PONORAN: Da. Ori, o dată ți-a trecut înaintea ochilor toată viața asta care o duci?! O viață de silă și rușine. Și acolo sus, pe platou, cuptoarele cu care te lauzi atîta, le stăpînești? Răspunde! Spune dacă nu ți se strînge inima purice la fiecare șarjă. Și asta, fiindcă lucrezi ca pe vremea lui Trușan, din ochi, după ureche.

TIBERIU: „Fără de lumina științei“.

PONORAN: Rizi ca un prost. Nu rîde, fiindcă nu te-ai văzut întreg. Uite altă oglindă. (Și-i întinde înaintea hîrtia pe care-și făcuse calculele.) Privește, să te vezi. Să-ți vezi și șarja ta rapidă. Citește. Nu-ți place? Nu-mi place nici mie. Și nu le-o plăcea nici altora.

TIBERIU: Nu cumva gîndești să mergi la conducere?

PONORAN: Ba da. Am să-i informez, și ce va urma știi și tu.

TIBERIU: Așa. (După o tăcere.) Ai să faci tu asta?

PONORAN: Am să fac.

TIBERIU: Și o să te rabde inima?

PONORAN: O să mă rabde.

TIBERIU (în plin obraz): Caiafă! (Ponoran dă să-i răspundă pe același ton, dar se biruie și tace.) Hai, răspunde. Răspunde, mă caiafă! (Și cum Ponoran tace mereu, trece împotriva acestuia, cu pumnii strînși.) Da' știi tu pe cine caiaflești? Știi tu cine mi-s? Cine-i Postole Tiberiu? (Și dă să tabere cu pumnii pe Ponoran, cum acesta s-a tras înapoi.) Fricoși, unul și-unul! (Și iar înaintează cîțiva pași; de astă dată, Ponoran nu se mai trage înapoi.) Adică, vrei să spui că nu ți-i frică. Spune. Răspunde! Răspunde, cînd îți vorbește Postole! (Cum Ponoran îl măsoară lung, în tăcere, Tiberiu nu mai poate răbda și sare cu pumnii pe el. Ponoran parează, îi prinde brațul și-l imobilizează. Totul se petrece fără o vorbă. Tiberiu, netezindu-și părul și fără nici o supărare.) Ești tare. Te-am crezut slăbit, da' te ții tare. Te ții tare, mă Ioane. (Și brusc, fără nici o trecere.) Adică, mă socotești fraier și că nu știu... Nu știi de ce ții atîta să plec? Ca să nu-ți stau în cale. Pentru Florica, că ea, bleaga, și-acum umblă după mine și-mi ține drumurile. Hai, că nu-ți ard călcîiele după ea! Hai!

PONORAN: I-adevărat că pentru mine Florica înseamnă mult. Pot să spun că o prețuiesc mult.

TIBERIU: Haida, hai. O prețuiești. Mori după ea. Spune așa, că nu-ți ia nimeni capul. Da' vezi, geaba mori, geaba te topești, că ele femeile alta așteaptă. Adu-i un flecusteț, cumpără-i un te miri ce, fă-te c-o ascuți. Las-o să vorbească. Toarnă ea vrute și nevrute și tu te gîndești la ce vrei. Nu trebuie să-i răspunzi. Nici n-ar asculta răspunsul. Chițcăie și tu cînd crezi că a spus o vorbă de duh. Mai strecoară-i câte o vorbuliță din cele ce fac ocolul orașului și nu pierde ocazia: cît poți, privește-o lung, cu ochii lîsinați. Să vezi atunci cu ce ochi s-o uita la tine. Parcă te-ar privi cerul cu toate stelele. Ha, ha, ha! Așa, mă copilule. Asta e femeia, mă băiețas.

PONORAN: Cum nu ți-i rușine! Ca un ticălos, așa gîndești.

TIBERIU: Ioane, ia seama! Că alergii la Direcție să mă torni, m-au turnat ei și alții, și eu tot cu capul sus, da' să spui că... Dacă ții la tine, te sfătuiesc să nu mai repeți vreodată...

PONORAN: Ori știi c-ai schimbat un om — un om numai inimă — l-ai schimbat pentru... pentru o femeie fără inimă!

TIBERIU: De cînd te pricepi așa la oameni, să-i împarți care sînt cu inimă și care fără?

PONORAN: Oricum, ce-ai făcut tu, numai faptă de om cinstit nu-i.

TIBERIU: Pentru a doua oară îmi dai palme. (Stăpinindu-se.) Bine. Spui, faci ce vrei, dar prietenia dintre noi, prietenia noastră a murit. Și-acum du-te pe platou, caută, cerce-tează, fă rapoarte, fă ce gîndești. Nu te duci?

PONORAN: Ba da. (O clipă se privește în tăcere și Ponoran e gata să spună ceva, cînd ușa e dată în lături și Victorița pătrunde ca o furtună.)

VICTORIȚA (rotindu-se prin încăperea): Fraților, am aterizat. Un pic de colonie, un fir de pudră și fetița s-a făcut gigea. Da' voi, leilor, așa cum v-am lăsat. (Lui Ponoran.) Tu, urîtule, ce stai așa botos? Ai văzut, botosule, ce „chichiță“ și-a pus Vichi? Îți place? Spune că-ți place. PONORAN (fără a-i răspunde, lui Tiberiu): Faci ce ți-am cerut?

TIBERIU: Nu.

PONORAN: Atunci, mă duc unde am spus.

TIBERIU: Du-te învîrtindu-te și vezi să nu-ți rupi gîtul.

PONORAN: Ori crezi că am să aștept
să-l rupi tu pe-al nostru, al tuturor?
TIBERIU: Nu-i adevărat. Și că am
grăbit cuptoarele nereglementar —
asta-i din închipuirea ta.

PONORAN (*după ce-l privește lung*):
Cine folosește pentru el numai fie-
rul vechi, greu, ca să cîștige la în-
cercare, iar nouă ne lasă pe cel
ușor, înfioat, tablă, bidoane, ca să
ne ia din timp, un asemenea om face
el și altele mai rele.

TIBERIU: Fac eu treaba asta?

PONORAN: Ba bine că nu. Adică, de
ce te ocolește fiecare și nu-ți vor-
bește? Nu te-ai întrebat?

TIBERIU: Din invidie, din ură.

PONORAN: Te minți singur. (*Din ușă.*)
Uite-l pe Adam, cu Bocăncios și
Văsăi. Întreabă-i pe ei.

TIBERIU: Am să-i întreb.

PONORAN: Și zi, Tibi, dacă te rog eu
să pleci... Te rog mult...

TIBERIU: Am spus nu. (*Cum Ponoran,
fără altă vorbă, a ieșit.*) Adică,
tu Ioane, mergi cu adevărat? (*După
el.*) Ioane, mă Ioane! Ioane, nu fi
nebun!

VICTORIȚA: Ce-i cu el? Ce-a fost
cu voi? Unde aleargă, încotro?

TIBERIU (*de-afară*): Mă Văsăi. Văsăi,
mă tată! Adame! Măi Adame, mă!
Auzi, mă Bocăncios! Ori ați surzit,
mă fraților? (*Se întoarce, după o
pauză, mohorit.*) M-au auzit. Știu
bine asta, dar s-au făcut că nu
m-aud. Nu vor să-mi vorbească. E
limpede.

VICTORIȚA: Ce-i limpede? Și ce-a
fost aici? Ce-a fost între voi? De
la ce v-ați luat?

TIBERIU: M-a găsit cu ceva la cuptor
și mă toarnă. A mers să mă toarne.

VICTORIȚA: Și de ce îl lași?

TIBERIU: I-am spus să n-o facă pe
nebulă.

VICTORIȚA: Ce înseamnă că i-ai
spus?

TIBERIU: Poate să-i cad în genunchi,
nu?

VICTORIȚA: Oprește-l.

TIBERIU: Nu-l mai ajung.

VICTORIȚA: Nu vrei.

TIBERIU: Nu vreau, da.

VICTORIȚA: Și crezi că ți-a veni
bine? (*Brusc.*) Lasă că-l întorc eu.

TIBERIU: Nu-l mai prinzi.

VICTORIȚA: Tai coasta în jos și-l
prind.

TIBERIU: Nu. Nu, că-ți rupi oasele,
nu, Vichi, nu. Cu rochia și pantofii
ăștia...

VICTORIȚA (*se întoarce din ușă*): Că
bine zici. (*Se descalță.*) Mi se du-

ceau dracului ciorapii! (*Și așa des-
culță, aleargă afară.*)

TIBERIU (*din prag*): Uite-o cine n-are
inimă. (*Se răsucește.*) ... Că nu mai
știu să fac față cuptoarelor! Și
nu-i numai din capul lui. S-au vor-
bit între ei. De aceea m-au propus
la școală. Și bătrînul o vorbă nu
mi-a spus. Ca să mă menajeze. Dar
nu i-am cerut nimănui... și nici nu
vreau! Și nu-mi trebuie! (*Trece iar
în prag.*) Urcă singură. Nu l-a ajuns.
Ori poate n-a vrut să se întorcă.
Atunci, ducă-se! Ducă-se unde o
vrea. Dar c-o să mă tragă cu sila
la școală, asta nu. Nu or trăi-o s-o
vadă, nimeni. Că m-am îndulcit la
ușor. Ușorul ăsta, pe capul cui crede
că mi-i ușor. (*Mohorit.*) Au luat sea-
ma că nu mai știu. Și nu mi-a spus-o
așa pe ocolite, ci de-a dreptul. În-
seamnă că într-o zi, poate să-i și
aud: „Jos, tovarășe, de pe platou, că
mai mult ne-ncurci. Nu știi. Nimica
nu mai știi.“ (*Aproape urlînd.*) Cum?
Nu știu eu! Eu care...! (*Moale.*) Eu
care, ce? (*Umblînd prin cameră.*)
Vorbesc, vorbesc, da' degeaba... Da'
nici să stau cuminte în bancă, așa
ca un belfer, și s-o iau de la „a“ și
„b“. Iar vreun ochelarișt: „Să mai
încercăm o dată, tovarășe Postole.
Învățătura îi drum spinos. Cere răb-
dare, atenție“. „Da' ce? Să slobozi
un cuptor de două sute de tone e
joacă? Și fac asta în toată ziua. În
fiecare zi, în fiecare ceas stau în gaze
și-n dogoarea focului... și-n vremea
asta, dumneata, domnule ochelarișt,
îmi stai frumos în clasă, în labora-
tor. Hai să schimbăm locul! Eh! Păi,
nu-i ușor, nu-i!“ (*Iar străbate came-
ra.*) Ponoran îi dă mereu cu priete-
nia. Dacă îmi era cu adevărat prie-
ten, apoi trebuia să știe cît mi-e de
greu. Mi-i tare greu. Aicea am fost
cineva, prim-topitorul, o făceam pe
deșteptul, și acolo: „poftim frumos
în bancă“... (*Se plimbă prin cameră
și-apoi răsufînd greu.*) „Așa, Ioane,
te ții învățat și-i dai cu cartea, da'
despre oameni, ce știi? Ori ce știi
despre mine? Că-s fălos și mă țin
bărbat strașnic și fără de frică. Da'
uite că stau ca un copil și mi-i tea-
mă. Mă tem de cîte m-așteaptă acolo
la școală“. Dacă aș putea trece peste
primul ceas! Cele dintîi vorbe
schimbate, să le trec! Nu, nu pot,
nu!

VICTORIȚA (*intră gîfîind. La privi-
rea mută a lui Tiberiu*): Nu l-am
ajuns. Parcă-l purtau toți dracii,

ăşa-i mergeau picioarele. Nişte prefăcuţi, toţi sfinţii ăştia.

TIBERIU (*surd*): Nu-i un prefăcut.

VICTORIȚA: Ba-i așa cum îți spun.

Și pot să jur c-a pornit ca din pușcă, să-ți ia locul.

TIBERIU: Nu-i adevărat! Înțelege că pentru mine e gata să nu plece la școală. Și cartea, învățătura, îi moartea lui.

VICTORIȚA: Unde ești prea bun, îl crezi pe fiecare... Da' dacă ți-ai spune ce știi...

TIBERIU: Nu vreau să știu nimic și să nu-mi spui ceva de rău de Ion, că...!

VICTORIȚA: Că ce?

TIBERIU: Pentru ce-ți place să-i cobori pe oameni?

VICTORIȚA: Eu îmi spuneam să te înalț pe tine.

TIBERIU: Sûs, pe vreo funie.

VICTORIȚA: Ce vorbe sînt astea?

TIBERIU: Glumesc și eu. Dar adevăru-i că mă simt nemulțumit. N-aș putea spune de ce. Sau poate că în adîncul meu... Da, ducă-se dracului, c-am ajuns un flecar și un... Mai bine, spune-mi ceva vesel, să rid.

VICTORIȚA (*s-a încălțat*): Și-n definitiv, ce vrea Ponoran? Ce se ține de capul tău? Ce vrea?

TIBERIU (*mohorit*): Ce vrea? Să merg la școala de maiștri.

VICTORIȚA: Și ce-i rău în asta? Ori puțin am așteptat să ies din groapa, din cazanul ăsta? În orice condiții, numai să-mi iau zborul. Înțelege că eu nu mă încap de bucurie. Îs ca nebună, zău.

TIBERIU: Pentru titlu, pentru că am să ies maiștru?

VICTORIȚA: Ei, asta! C-ai să fii la București. C-o să punem piciorul în București, dragule. (*La risul lui Tiberiu.*) Nu cumva, școala asta e în altă parte și nu la București?

TIBERIU: Păi, cam așa.

VICTORIȚA: Și unde-i?

TIBERIU: La Hunedoara.

VICTORIȚA: Auzi, Hunedoara. Nu s-a găsit alt loc. N-am eu noroc, și pace... Adică, stai că ar fi ceva. (*Se repede și scotocește printre hîrțiile lui Ponoran. Tiberiu caută s-o oprească.*) Lasă-mă. (*A recunoscut mapa cu planurile.*)

TIBERIU: Ce umbli acolo? Îs hîrțiile lui Ion.

VICTORIȚA: Nu tocmai. Nu te grăbi. Stai să vezi. De mult țineam să-ți arăt... În primăvară a fost la voi în practică un student. Unul mărunt, spătos și cu ochi rotunzi.

TIBERIU: Au fost ei mulți.

VICTORIȚA: Ai avut cu el și o discuție.

TIBERIU: Aha! Ce-i cu el?

VICTORIȚA: A murit! Dintr-un accident de motocicletă.

TIBERIU: Cum! Cînd? De unde știi?

VICTORIȚA: Se încurcase cu o fată de la noi și tot la cîteva zile făcea naveta Timișoara-aici și înapoi. Odată, n-a mai venit. Și s-a repezit ea, fata, la Timișoara. Gazda: „că numai ce-l înmormîntaseră”. (*Pauză, cu tristețe adîncă.*) Cînd să treacă podul peste Bega, i-a venit înainte o căruță și l-a zdrobit tot... Nu s-a găsit nimeni dintre neamuri, și gazda, om cînstit, ce a rămas i-a dat prietenei ăştia a mea, că o știa doar. Printre hîrtii am dat noi și peste un fel de plan și i l-am dus lui Ponoran... (*I-l arată.*) Spuneam că el, toată ziua cu burta pe carte, o scoate ceva. Da' vîd că degeaba. Spune Ion că e un fel de mașină de reparat cup-toarele. Ori crezi că-i ceva de capul ei?

TIBERIU: Strașnic! Grozav!

VICTORIȚA: Serios?

TIBERIU: Extraordinar!

VICTORIȚA: Și vî trebuie?

TIBERIU: Ne arde buza.

VICTORIȚA: Și cine comunică chestia asta o să primească ceva loz? Cît să ducă în amîndouă brațele? Mai mult? Nu spune! (*Brusc.*) Atunci, haide, repede! Adică nu, stai. Luăm bilete pentru București, și direct la minister.

TIBERIU: Cine? Noi?

VICTORIȚA: Da' cine-altul? Noi, adică tu.

TIBERIU: Eu? Ce să caut eu acolo? (*Cu ochii pe plan.*) Măi, ce cap pe băiatul ăsta! Și-i sigur că a murit?

VICTORIȚA: Dacă-ți spun.

TIBERIU (*cu ochii la desene*): Și ce simplu! Un buncăr cu un sistem de palete. Numai ce m-am uitat și pot să-l desenez din memorie... Și Ponoran un cuvînt n-a scos.

VICTORIȚA: Spunea că ar fi ceva de meșterit, nu știu, la palete.

TIBERIU: Păi, da, aici la paletă. N-are jocul reglat, da' e un fleac. Cu un buncăr cilindric, și s-a rezolvat problema. Și dincoace, un sistem sanie, dus și întors, cu un arc. (*Dă să lucreze la desen, dar Victorița îl oprește.*)

VICTORIȚA: Nu pe ăsta. Pe desenul tău. Pe desenul cu care ai să pleci la București. Plecăm în noaptea asta. Planul îl lucrezi în tren și mine

dimineață ceri audiență ministrului.
TIBERIU: Dar cum? Nu-i lucrul meu.

VICTORIȚA: E al nimănui. Adică, al cui l-o comunica dintii. Și tu o să-l comunici, cu desene cu toț.

TIBERIU: Da' să iau întâi legătura cu Ponoran, să vedem ce spune.

VICTORIȚA: El a luat legătura cu tine? S-a ascuns. Un cuvânt n-a suflat.

TIBERIU: Dar nu-i lucrul meu!

VICTORIȚA: Ba-i al tău! Apăi, la buncăr, i-ai și schimbat forma. Cu paletele ai rezolvat. Și arcul ăla... Mai faci niște modificări, mai modifică și ei la București... Și când s-o trezi și Ponoran să-și comunice invenția — care știm noi cum i-a căzut în palmă, ehei! Prototipul tău va fi pus pe platou înaintea cuptoarelor.

TIBERIU: Ha, ha, ha...!

VICTORIȚA: Nu rîde! Nu rîde, că eu te și văd cu bănuții la mînă, la piept cu o medalie grea — dacă e steluță, poate fi și mai mică. Și-asta, unde? La București. Poate chiar în cadrul ministerului.

TIBERIU: Da' nici gînd!

VICTORIȚA: Ba da, dragule. Și să nu spui nu. Înțelege că pentru mine, pentru noi...! Tibi, dacă-ai ști cît te iubesc, cît îmi ești de drag! Păi bine, mă urîțule, răule, e-n mîna ta să mă faci fericită, și tu stai botos și rău. Uite-te la tine, la ochii tăi, parcă-s muchie de cuțit. Hai, rîzi, rîzi!

TIBERIU: Nu-mi vine să rîd.

VICTORIȚA: Și eu te rog să rîzi și să nu te mai gîndești la prostii.

TIBERIU: Nu mă gîndesc la nimic.

VICTORIȚA: Nici la mine?

TIBERIU: Ba la tine, vezi...

VICTORIȚA: Te gîndești la mine. Știu, știam. Știam că n-o s-o lași pe Vichi a ta. Spune, dragule; spune, Tibi, dacă m-ai ști însetată, flămîndă și singură în noapte, mi-ai da adăpost? Mi-ai întinde o bucată de plîne și-un pahar să beau? Ei, sînt însetată și flămîndă și fără de-adăpost. Adăpostește-mă. Dă-mi o îmbucătură de plîne. Cu un singur cuvînt al tău...

TIBERIU: Nu. Asta nu pot. Ce-mi ceri tu e furt. Furt, da, da.

VICTORIȚA: Ah, voi băbații, repede cu cuvinte mari.

TIBERIU: Știi bine că orice mi-ai cerut...

VICTORIȚA: Fleacuri! Acum e vorba de viața mea. De viitorul meu,

și-tau tău. Și nu am să te las. Sînt femeia ta și trebuie să-ți port de grijă.

TIBERIU: Una e să-mi porți grija și alta-i să-mi ceri un lucru necinstit.

VICTORIȚA: Acum, fă-mă și necinstită, că o merit, nu? Sînt necinstită fiindcă mă gîndesc la viitorul tău. *(A izbucnit în lacrimi.)*

TIBERIU: Dar n-am vrut să spun așa. Nu plînge. Nu pot să sufăr. Dar cum să fac asta? Cu ce ochi să mai vin înaintea lui Ion?

VICTORIȚA: Ei, cu ce ochi!? Da-el, mă rog, cum s-a ascuns de tine, de voi toți? ... Și-apoi, cum îi tipicar, pînă să creadă că-i totul gata, trece anul. Și în vremea asta, mașina, în loc să intre în producție, stă. Păi, bine-i asta? Nu-i bine. Și chiar dacă o termina-o într-un fel, pînă să plece la București, ehei...! Îl vezi tu descurcîndu-se în iureșul de-acolo? Nu e el Ponoran de București, și nici Bucureștiul de Ponoran. Ce-i trebuie lui aiureala și toată alergătura? Adeveră-i că-i faci un serviciu. Mai ales că cea mai mare parte va fi invenția ta, capul tău. Hai, dragule, nu fi rău, că Vichi te iubește, așa rău și botos cum ești. *(Soarbe dintr-un pahar de pe masă, simțind gustul băuturii.)* Fain! *(Întinde cel de-al doilea pahar lui Tiberiu.)* Ia de bea. Să vezi ce fain. Uite, mă Tibi, numai ce am întins mîna. Ca să vezi cum se potrivește totul. *(Toarnă pe jos din pahar.)* Pentru studentul acela sărmanul, fie-i țărîna ușoară... *(Mai toarnă un pahar.)* No hai, proșit, și să fie cu noroc la tot ce-am gîndit. Spune, mutule, noroc!

TIBERIU: Noroc! *(Dă peste cap și cel de-al doilea pahar.)*

VICTORIȚA *(umblă la pachet)*: Da' aicea ce-o mai fi? Ia uite ce de bunătați!

TIBERIU: Nu umbla. Îs ale lui Ponoran.

VICTORIȚA: Îs ale cui le-o minca — mă-nțelegi? Simțeam eu așa un gol. Și să mai spui că nu-ți port noroc! *(Și turnînd iar în pahare, bea, mă-nîncă.)* Să pun eu piciorușul în București, și apoi las' pe mine! La minister mergem împreună. Îmi fac o intrare, să vezi. Da' întâi, îmi aleg un model, ceva turbat. *(Înghițind îmbucătura.)* Ne mai restrîngem din partea mîncării, dar o rochiță, o pălărioară și o pereche de pantofi îi musai să-mi cumperi, că doar n-o să

umblu dezbrăcată. (Toarnă.) Apoi, noroc și bani, și cînd ne-o fi mai rău, așa să ne fie. (Bea, bea și Tiberiu.)

TIBERIU (îi întinde paharul): Toarnă.
VICTORIȚA (se execută, după care zărînd pe aproape o cutiuță cu niște cuișoare, mai introduce cîțiva bănuți, închide capacul și începînd să joace cutia într-un anumit tact):

„Cine-a făcut crîșma-n drum,
Dorule, măi dorule,
N-o făcut-o de nebun,
Dorule, măi dorule.
Și-a făcut-o de cuminte,
Dorule, măi dorule,
Cine-o be din ea, să cînte,
Dorule, măi dorule.“

(Între timp, Tiberiu a potrivit și el cele două linguri și, bătîndu-le în tact, intră și el în cîntec. După care trec în „Bun e vinul ghiurghiuliu“.) Așa, tăticle, așa te vreau. (Toarnă, bea și ea, apoi trece la fereastră de-o deschide.) M-am încălzit. (Privind în noapte.) Să le ia dracu' de focuri, dar îmi place cum lucesc în noapte. Și mi s-a făcut o sete... Poate unde-i și seara asta fierbinte. Ia stai. Auzi? (Ascultă sunetele viorii lui Ionci.) Ăsta e Ionci. (Cu capul în stradă.) Ionci! Ionci! Tot nu ți-a trecut? Înseamnă că-i prost, prost de tot. Da' vin să iei un păhărel și-ai să vezi cum uiți și de examen, și tot... (Fredonînd.) „Az a szep, az a szep...“ (Trece la ușă, apoi de-afară.) Hai repede, băiețuș. Păi, se putea fără tine! (Reintră, de mină cu același omuleț pe care-l știm... Poartă cămașă galbenă, pantalon negru strîns pe pulpă, un fular mare roșu de mătase și vioara sub bărbie.) „Az a szep, az a szep.“

TIBERIU: Da' pe ăsta la ce l-ai pescuit? Cine-i?

VICTORIȚA: Ionci! Nu-l cunoști pe Ionci? Sintem colegi la noi la laborator. Dar adevărul adevărat îi că Ionci e un artist și un filozof. Și un om. Dacă ar fi să merg în iad și acolo-i Ionci, apoi mă duc. (Arată pe Ionci.) A fost plecat să dea examen... (Acestuia.) Eh!

IONCI (clatină din cap): Notele. Nu cunosc bine notele.

VICTORIȚA: Să le ia dracu' c-ai să le înveți. Le înveți și te prezinți iară. Dar și fără note, ceva de inimă tot ai să-mi spui, ceva de dragoste, cum știi tu și cum îmi place mie. (Fredonează.) „Cruce albă de mes-teacăn“. Hai Ionci, ce vrei și ce

te-ndeamnă inima. (În timp ce aceasta cîntă.) Așa, dragule, așa, puile. Da' tu, Tibi, ce-ai rămas de lemn? Toarnă-i. Toarnă-i băiețelului, să-i ridici temperatura. Hai că-i uscat iască. (Și-n vreme ce acesta îi cîntă la ureche.) Știi că plecăm la București? Dar nu-i Vichi aceea să-și uite prietenii. Te luăm cu noi. Spune și tu, Tibi. Spune-i că-l luăm cu noi. „Az a szep, az a szep“. (Oprindu-se brusc.) Știi, Tibi, la ce mă gîndesc?

TIBERIU: Altă trăsnaie.

VICTORIȚA: Alta. Știi, mai lăsăm o zi, două, cu Bucureștiul. Acum, înainte de plecare, trebuie să muncești.

TIBERIU: Dar ce, pînă azi m-am jucat?

VICTORIȚA: Nu înțelegi. (Dă să toarne iar.) Va trebui să mai împrăști proviziile. Ionci dragule, repede-te după vreo 2-3 rachete. Trece-i, Tibi, „niște loz“, că-s lefteră. Ține, Ionci. Iei trei explozibile. Dar cum, băiatule, n-ai venit? (Îl scoate pe ușă, apoi lui Tiberiu) De muncit ai muncit tu, dar așa ca să ridici toată uzina, să urle zia-rele, ei!

TIBERIU: Asta ce-o mai fi?

VICTORIȚA: La voi, aud că-i mare lucru cînd topiți la cuptoare mai repede, adică faceți de astea, cum le spune... rapide... Șarje rapide. Exact.

TIBERIU: Ia uite-o ce știe, ce-nvăță!

VICTORIȚA: Apăi, știi și-nvăț. Pentru tine. Ca să te ajut. Să salți. De aceea, acumă dacă tot o să pleci, trebuie să-ți iei rămas bun cu o șarjă rapidă. Rapidisimă.

TIBERIU: La tine-i ușor.

VICTORIȚA (repetînd ce știe de la Ponoran): Păi, greul și timpul pierdut nu-i să topești și să fierbi oțelul, da' să întreții cuptorul, să-l repari.

TIBERIU: Ia să nu-l repari! Se perforază ca nimica. O dată să nu-l repari, și gata, îți vine în piept oțelul val.

VICTORIȚA: Dar nu în schimbul tău. În schimbul celălalt.

TIBERIU: Ce vrei să spui?

VICTORIȚA: Că la o șarjă, două, pînă o luăm din loc, nu-ți pierde timpul cu reparațiile...

TIBERIU (se trage înapoi, cu asprime): Nu înțeleg.

VICTORIȚA (nu ia seama la schimbarea din glas a lui Tiberiu): Înțelegi tu bine. Îți dai șarjele tale rapide, ultrarapide. Să huie uzina și țara. Să intri acolo la minister ca printr-un arc de triumf.

TIBERIU (și mai aspru): Iar aici după mine, cimitir.

VICTORIȚA (dezorientată de glasul lui Tiberiu): Ei, nici chiar așa s-o iei.

TIBERIU (izbucind): Da' cum! Iau seama că nu te pricepi! Ești femeie, altfel!

VICTORIȚA: Altfel! (Tiberiu dă să-i răspundă, dar se stăpânește.) O săptămână, dragule, câteva zile, să se vorbească de tine. Pentru o clipă să fii o stea. După aceea... (Încearcă risul ei.) Ce-ți cer alta decât să mai ridicăm și noi capul.

TIBERIU: Și pentru asta n-ar fi decât să amețesc acolo vreo câteva șarje rapide.

VICTORIȚA: Da, dragă. La asta să te gîndești și la alta nimic.

TIBERIU (fierbe): Și că o să se prăbușească cuptoarele, că am să-i fur pe tovarășii mei și poate să-i ucid chiar... La asta, să nu mă gîndesc?!

VICTORIȚA: Mă, da' prăpăstios mai ești!

TIBERIU: Tu, femeie! Știi ce mi-ai cerut? Dar cine socotești că sînt? Și după cine mă judeci, cu cine mă asemui?!

VICTORIȚA: Haida, hai!

TIBERIU: Adică, unde-ai văzut că mă dau după tine și prietenii tăi... Da' sînt muncitor, sînt om din clasa muncitoare, înțelegi tu asta? Și-ai crezut că pentru niște bulendre și-o mutră de păpușă boită, să-i primejdiesc pe-ai mei, pe frații, pe prietenii, pe tovarășii mei!

VICTORIȚA: Te-ai supărat. Îmi pare rău. Nu știam ce-ți cer. Nu știam că e un lucru așa de grav. Crede-mă!

TIBERIU: Dar să-mi fi cerut și luna de pe cer! Cere-mi să-ți dau luna și stelele, dar nu cîntea mea. Cîntea mea de muncitor. (Lui Ionci, care reîntrase cu niște sticle sub braț și era numai urechi.) Gata. Acuma, cheful vezi bine că s-a spart. Du-te! Hai, pleacă! Hai! Ia cu tine și sticlele. Ia tot și șterge-o. (L-a scos pe ușă afară.)

VICTORIȚA: Frumos!

TIBERIU: Și acum, du-te și tu. Pleacă!

VICTORIȚA: Nici nu mă gîndesc.

TIBERIU: Te rog.

VICTORIȚA: Nici gînd.

TIBERIU: Te rog să nu mă înfurii.

VICTORIȚA: Poftim. Ca la dumneata acasă. (Pe cuvintele ei a reîntrat Ionci.)

IONCI: Mă iertați, mi-am uitat țigărilor.

TIBERIU: Ia-ți ce-ai uitat și șterge-o. Hai, mă omule, că și tu muncești, și lăuta ceaia ai dat bani pe ea, și mi-e teamă să n-o sparg.

IONCI: Se mai întîmplă. Cîte unul, în loc să se bată cu cine-i tare, ori cu el singur, se aruncă pe cine-i mai slab, ori pe lucrurile din jur. Te arunci pe lucruri, le faci praf, și-ți spui că-i gata. Da' nu-i gata.

TIBERIU: Ei tu, filozofule, șterge-o, că acu...!

IONCI: Plec. Am plecat. (A ieșit, Victorița a izbucnit în ris.)

TIBERIU: Nu mai ride!

VICTORIȚA: Altă dată îți plăcea cum rideam.

TIBERIU: Nu te-am știut. N-am știut cine ești.

VICTORIȚA: Ha, ha, ha! Și acum știi?

TIBERIU: Ești o femeie rea. Rea și fără inimă.

VICTORIȚA: O-la-la! Ce cuvinte mari! (Cu tonul lui Ionci.) „Cîte unul, în loc să se bată cu cine-i tare ori cu el singur, se aruncă pe cine-i mai slab, ori pe lucrurile din jur.” Ha, ha, ha! Acum asta-ar trebui: să spargi din lucruri.

TIBERIU: Și am să le sparg.

VICTORIȚA: Poate să te ajut. Cu ce începi? Să spunem, cu radioul. Ca să nu mai cînte.

TIBERIU: Ei, n-o să mai cînte... (Apucă radioul și l-azvîrle pe fereastră. Se aude un zgomot surd.)

VICTORIȚA: Cauți de ce să te mai apuci. Poate de covor. (Apucă covorul.) Uite, asta e o treabă serioasă. (Lui Tiberiu, care a trecut la găleata cu apă.) Acuma, de ce să ne apucăm? De bibelouri. Să te ajut?

TIBERIU: Ba să te ia dracu'!

VICTORIȚA: Bravo! Strașnic bărbat! Cumplit te-ai răzbunat.

TIBERIU (turnîndu-și apă pe cap): Să taci!

VICTORIȚA: Am tăcut. Unde te duci?

TIBERIU: Pe platou. La oțelărie. Să ia seama la compoziția lui cinci.

VICTORIȚA: Faci tu asta?!

TIBERIU: Vrei să spui că or să aflu că nu am dat șarja rapidă? Ei bine, n-am dat. (Privirea lui Tiberiu o înterzice pentru câteva clipe.)

VICTORIȚA: Și acum ce cauți?

TIBERIU: Caietul cu mașina. Să-l arăt și lui Ponoran; să-i spun și de palete și de sania aceea. Să vedem ce mai trebuie. Poate să aflăm și numele studentului — adevăratul inventator.

VICTORIȚA: A, inventatorul?... Ha, ha, ha! Inventatorul e Ponoran, iar

- ce ți-am spus e poveste, așa ca să știi. (Și izbucnește în râsul ei nevinovat. Tiberiu o privește o singură clipă, apoi iese repede. Se aude cum pornește motocicletă. Rămasă pentru o clipă singură.) Îs nebună. Nebună-s de legat. Dar ce pot face, dacă asta sînt și alta nu pot fi... Adică, n-aș putea fi și altfel? De ce? De ce? (Cum motocicletă accelerează, Victorița fuge afară.) Nu, Tibi! Nu cu motocicletă. Ești băut. (Motocicletă accelerează.) Nu te las! Nu singur! (N-au pornit bine motocicletă că Ionci va reintra, în brațe cu aparatul de radio: cutia de o parte, piesele cu lămpile, de alta.)
- IONCI (descurcîndu-se de povara din brațele sale și după ce caută loc viorii): Noroc că a căzut pe stratul de flori. De asta-i bine să ai grădină lângă casă. Nu se știe niciodată. Numai că eu știam. Eram sigur. Știam și cu ce o să înceapă. (Încercînd să monteze înapoi radioul.) De ce nu-mi place, de aia am parte. Uite, eu unul mor după oamenii serioși, care vorbesc lucruri grele, grele că aproape nu le înțelegi. Te muncești să-i asculți, și nimica nu înțelegi, da-ți place. Ți place, fiindcă vezi că sînt alții cu un cap mai sus. Asta înseamnă că într-o zi, poate și tu... Da, da. Mult îmi plac oamenii serioși cu discuție adîncă, da-n viața pe care-o duc, uite că am parte de bețivi, cheflii, de ăștia care strică și sparg totul. (Visător.) Dar asta-i, că se întîmplă și cîte-o pereche care vorbesc de cer și stele și ce-o fi, cînd n-or mai fi. (Între timp a umblat cu șurubelnița și-acum încearcă radioul la priză. Radioul hîrte. Minune! Cîntă. Nemulțumit însă, îl scoate din priză și umblă iar cu șurubelnița. Lui Ion Ponoran, care intrase cu Bologa și în urma lor Florica) Dar dumneavoastră cine sînteți?
- PONORAN: Noi? S-ar cuveni să te întreb pe dumneata cine ești?
- IONCI: Am asistat la un început de discuție... și un tovarăș mai nervos în focul vorbelor... (Arată aparatul.) Acum încerc să-l pun pe linia de plutire. (Și meșterînd mai departe la radio, cu urechile ciulite.) Țin-te, Ionci, să auzi acum discuție...
- FLORICA (celor doi): A ieșit. Nu-i. V-am spus că i-am auzit motocicletă. Cam știu unde o fi. Îl chem să vă spună și el. Să-l auziți cu urechile voastre. Fiindcă n-a făcut asta. (Agitată.) Nu putea să facă. Nu! Nu! Nu!
- PONORAN: Vezi, Florica, nu-i de ajuns să spui nu și nu.
- FLORICA (aproape să plîngă): E un om cîstit, să știi!
- PONORAN: În locul tău, nu m-aș grăbi. Și nu-ți cere nimeni să vii cu certificate. Nici nu-i nevoie.
- FLORICA (lui Ponoran): Tu-ți spui că unde mor pentru el... Dar nu mor deloc... Sau dacă am murit vreodată, azi nu mai mor. Și poate că la altul mă gîndesc.
- BOLOGA: E, e, hai, dă-i drumul!
- FLORICA: Lasă-mă și dumneata! Te ții de glume și inima mea numai eu o știu.
- BOLOGA: I-auzi, domnule! Și mă rog, la cine te gîndești?
- FLORICA: Da' unde scrie că dacă mă gîndesc la cineva, îi musai ce înțelegi dumneata. Da' ce, prieteni, tovarăși buni, nu pot să am?
- BOLOGA: C-or fi ei buni, nimic de zis, dar la anii tăi nu-i de ajuns numai din ăștia.
- FLORICA: Și ce vrei să fac? Să mă arunc de gîtul celui dintîi venit?
- BOLOGA: Te-am învățat eu asta? Da' din prietenii, tovarășii ăștia ai tăi buni, nu se arată ei nici unul mai chipeș? Vreunul cu mustața țapoșă. Cum s-ar spune, un prost și-un mutălu. (Florica ride.) Nu ride, că din ăștia s-aleg bărbații buni, cu dragoste și ascultare de femeia lor. Ehe! Dacă mai trăia răposata, ce școală-ți mai făcea. Că și ea a stat și-a stat, dar și cînd a ales! Cum rizi, îmi dau seama că pe unul de ăsta l-ai ochit și tu. Apoi, cine o fi? Ori te pomenesti că-l știu, și-i pe aici, pe-aproape. Ori n-oi fi eu ăla?
- PONORAN (ca să scurteze scena): Bine-i ca în cele mari, la furie sau la supărare, să nu-ți asculți inima. Inima e un prost sfătuitoare. Așa.
- FLORICA: Ți-i teamă să nu mă fi gîndit la dumneata!
- PONORAN: Vorbeam pentru tovarășul maistru.
- FLORICA: Dar ca să înțeleg și eu.
- PONORAN: Nu pot opri pe nimeni să înțeleagă ce vrea.
- BOLOGA (din fund, unde îl ajută pe Ionci să fixeze lămpile la aparatul de radio): Ești țapos, măi copilule.
- PONORAN: Iar dumneata ceri omul să-și smulgă inima, numai ca să i-o poți citi de-aproape.
- FLORICA: Știu ce scrie în inima ta, Ioane. Și tocmai de aceea, îngăduie să-ți răspund altă dată, mai tîrziu.

PONORAN: Nu te-am grăbit să-mi răspunzi. Și nici nu ți-am cerut vreun răspuns.

FLORICA: Are dreptate moșul Bologa. Ești numai țepi.

PONORAN: Și tu cum m-ai vrea? Să fiu mereu petale de trandafiri, să ai ce călca în picioare.

FLORICA: Niciodată nu mi-ai vorbit așa.

PONORAN: Fiindcă niciodată nu ți-am vorbit cum trebuie.

FLORICA: Și cum ar trebui să-mi vorbești?

PONORAN: Pe deasupra. Ca uneia care se oprește numai la cuvinte... Dar nu sînt Tibi.

FLORICA: Și nici eu acea domnișoară care te-a vizitat mai adineauri.

PONORAN: Ai putea vorbi mai frumos de acea domnișoară... Ca să-mi păstrez părerea bună ce o am despre tine! Dacă nu de alta, de aceea că ești femeie. Femeie ca și ea.

FLORICA: Mulțumesc pentru sfat. N-am să-l uit.

PONORAN: Mai sînt și altele care ar fi bine să nu le uiți.

FLORICA: Prea multe să le învăț dintr-o dată.

PONORAN: Ești mîndră.

FLORICA: Poate.

PONORAN: Bună-i mîndria, dar nu ca să-i calci pe ceilalți în picioare.

FLORICA: Am făcut eu asta?

PONORAN: Ai început să răspunzi cu întrebări, ca Tibi. Numai că el găsește să dea răspunsuri în tact și-n cînt, în tact de linguri. (*Și luînd lingurile pe care le folosise Tiberiu, le bate în tact, ca să-l auzim și cîntînd.*)

„Mă uitai din deal în vale

Văzui un păun călare.

Nu e un păun călare

Ci-i Floarea cu gura mare.“

Ha, ha, ha! Ca să vezi că toate se prind, se învață.

FLORICA: Cîntî! Pînă azi nu te-am auzit niciodată.

PONORAN: Cîntecul cere prietenie, să te știi, să te cunoști, să fii aproape unul de celălalt.

FLORICA: Și eu nu te-am știut. Ci doar așa pe deasupra. Dar poate că nici tu nu mă știi. Și nu sînt cine mă crezi.

PONORAN: Asta-i adevărat. Adevăru-i că te-am învăluit în haine dinafară, care nu sînt alta decît închipuirea, gîndurile, dorurile mele.

FLORICA: Nu ți-am cerut. Și-ai face bine să smulgi de pe mine toate aceste haine străine. Caută să mă

vezi așa cum sînt. Și arată-te și tu așa cum ești. Poate să-mi și cînti. Hai, de la voi din Meria. Cîntă.

PONORAN: Nu vreau.

FLORICA: Te rog.

PONORAN: De o mie de ori să mă rogi și nu cînt.

FLORICA: Va să zică, știi să spui și nu.

PONORAN: Cum auzi.

FLORICA: Îi ciudat, Ioane, dar îmi pare bine. Ești tu, și parcă e și alt-cineva.

PONORAN: Mulțumesc, dar nu-mi doresc să fiu altul.

FLORICA: Acuma cu adevărat te-am supărat.

PONORAN: Ori crezi că e întîia oară?

FLORICA: Nu înțeleg.

PONORAN: Înțeleg eu și pentru tine.

FLORICA: Nu ai fost niciodată rău.

PONORAN: Pentru o singură dată mi s-o ierta și mie. (*Lui Bologa*) Și dumneata, maistre, stai și rîzi. Rîzi că bine ai pornit-o.

BOLOGA: Eu așa-mi spun, c-am pornit-o bine. Hai, hai, certați-vă, ce v-ați oprit? Hai că-mi place.

PONORAN (*cu alt ton, lui Bologa și ca și cum nu s-a întîmplat nimic*): Spuneai că vrei să-ți arunci ochii pe mașina asta de care-ți vorbeam. (*Se duce să caute mapa cu desenele.*) Ce-i asta? Caietul era aici. N-a fost nimeni. Nimeni decît Tibi. El l-a luat. Știi și pentru ce.

FLORICA: Pentru ce?

PONORAN: Știi și tu.

BOLOGA: Ei, nu! Nu. Acuma vin și eu cu nu.

FLORICA (*strigat*): Niciodată! Știu, dai în el ca să bați în mine. (*Cei doi o privesc în tăcere.*) Și acuma, de ce tăceți? A făcut el ce-a făcut, dar în munca lui e un om cînstit. Și hoț care să fure munca altuia, nu-i și n-o fost. Și n-o fi. (*La tăcerea celor doi.*) Adică, voi nu mă credeți? Nu pe mine, dar pe Tiberiu. Că e un om cînstit. Că a rămas un om cînstit. Îl știu mai bine decît voi toți. Mai bine decît se știe el singur. De ce tăceți? (*Se întoarce brusc. În pragul casei sta Postole Tiberiu, care intrase cu puțin înainte, cu hainele sfîșiate, obrazul pătat cu ulei, dar în mînă cu caietul cu planul mașinii.*) Tiberiu!

TIBERIU: Leul! El îi! (*Celor de față.*)

De la platou mi-au spus că ați pornit încoace. M-am cam grăbit, așa că... Rablionul mi-a ajuns unde trebuie. La fier vechi. Poate că l-oi topi la unul din cuptoare, și atunci,

ce motocicletă faină o ieși! (Săltînd planul, trece înspere Ponoran.) Ioane, la mașina asta a ta, paletetele, uite cum se pot regla. Și aici, un sistem sanie, dus-întors. (Între timp, a sunat telefonul. Bologa, cel mai aproape, a ridicat receptorul.)

BOLOGA (la telefon): Alooo! Aici, maistrul principal Bologa. Da, în-tocmai. Ultimele sfaturi. Cum? Că nu vor să plece? Da' asta cine a mai scornit-o? Băieții? Păi îmi stau în față amîndoi și rîd. Rîd de ce aud. (Cu gesturi, i-a silît pe cei doi tineri să se pronunțe. Acestora, care-i fac semn că merg, cu un oftat) Așa, mîi tată. (La telefon.) De ce am oftat? Nu știu să fi oftat. Și doar am răsuflarea bună. Poate de la cen-trală, careva... Să trecem pe la dum-neavoastră? Apoi, o să trecem. Uite că numai ce venim. (A închis tele-fonul, își șterge fruntea și clipind celor doi tineri în anume înțeles, abia oftează. Cum băieții au izbucnit în ris, ride și el, apoi aspru.) Rîsul pe altă dată. Acuma, repegior, fu-guța, la secretar. Umblă, mîi feciori. (Dă să iasă.) Cu bine, Florică, și mai vorbim noi. Hai Tibi, hai Ioane.

TIBERIU: Florica, îți mulțumesc. Și mai vreau să știi... (Îi cuprinde cu o privire pe Florica și pe Ponoran, și cu un glas tremurat.) Cu bine... (Dă să plece cu Bologa.)

PONORAN (oprindu-l): Stai, mă, și nu ne lua așa popește. Că ea Florica pe tine te vrea și nu pe mine. (Și împingîndu-l lîngă Florica.) Vă spuneți ce vreți, da' fuguța. Auzi cine ne-așteaptă.

FLORICA (se trage deoparte): Da' ce, hotărâști tu pentru noi, pentru mine? Și nu mi-l arunca așa de gît, că uite nu-l mai vreau. Nici pe tine, nici pe el. Nu-mi trebuie ni-meni.

BOLOGA: Ei, nici așa.

FLORICA: Ba așa. (Și cu un început de plîns, aleargă afară.)

BOLOGA: Duceți-vă, mă, careva de-o împăcați. Ei, care te duci? Tu, Tibi, ce mai. (Și cînd Tibi e gata să treacă înspre ușă.) Adică, stai, mă duc eu, că aici se cere tactică... (Și a ieșit.)

TIBERIU (după o tăcere): Vreau să știi, Ioane, că nu plecam. Și era rău de mine. Fiindcă e adevărat că am grăbit cuptorul. Ca să vă dovedesc că-s cineva. Dar numai eu știu cum îmi tremura inima, după fiecare șarjă, că n-o ieși oțelul în compoziția care trebuie. Și mai vreau să

știi că-s tare bucuros pentru mașina asta a ta de aruncat dolomita. Și că mi-s mîndru că ești prietenul meu. Așa. Acum ți-am spus totul.

PONORAN: Ia, uite-l ce orator! Mă Tibi, mă. (Și-i dă una în spate.)

TIBERIU: Așa, mîi Ioane, da' dă-i mai tare. (Ponoran îi trage un ghiont mai tare.) Mai tare, mă! (Alt ghiont.) Și mai tare!

PONORAN: Nici așa. Vorba bătri-nului. Dar unde-i? Ori te pomenești că n-a găsit-o. Ba auzi-i. Te faci ca și cum n-ar fi nimic. Da' nu-s ei. (Se oprește din vorbă, intrucît pe ușă a intrat Victorița. Pete de ulei pe obraz. Mîndrețea ei de rochie, ruptă și sfîșiată.)

VICTORIȚA: Mă iertați. Eram afară și am tot așteptat să fiu poftită. Dar Tibi, unde-i uituc... (Acestuia) Tot nu mă crezi? Nu mă crezi că a fost o încercare? Că de usuratic și ciu-pitori, cîți îmi veneau înainte, destul am avut parte. Și am căutat un om curat, un om tare. Am vrut să fii tare. Ca Ponoran. Un Ponoran, dar cu firea veselă ca a ta. Așa te-am vrut. Și pînă la urmă, așa te-ai ales. Dar teamă mi-e că nu pentru mine, ci pentru Florica. I-afară cu bătri-nul. Nu știu ce-o tot descîntă, dar ea plînge. Poate că și altora li-i de plîns. Dar n-au inima ceea. Sau nu le vin lacrimile. (Lui Ponoran) Ei, dom' Ponoran, geaba strănuți ca foca. Se întîmplă că nu-ți vin lacri-mile. Nu-ți vin. Și tu ești burete de atîta plîns. (Lui Tiberiu) Ei, cum s-ar spune, am căzut la examen. (Lui Ionci, care a stat toată vremea și-a ascultat.) Ca și tine, dragule.

IONCI: N-am știut notele.

BOLOGA (care între timp intrase de mină cu Florica): Mai sînt ei și alții care nu cunosc notele. Și unii nici nu gîndeau să le învețe. Ba și viața o luau după ureche.

VICTORIȚA (lui Bologa, ca și cum nu s-a întîmplat nimic): Frumoasă noapte. Și focurile ca niște stele, nu vi se pare? (Celor de față) Mă ier-tați pentru țînută. (Lui Ponoran) N-ai cumva un ac cu ață? (Se pri-vește.) Rochia mea de bal. S-a zis cu ea.

BOLOGA (avînd grijă să treacă cu Florica lîngă Tiberiu): Mde... cam așa.

VICTORIȚA (primind acul cu ața): Rochia o pun eu la punct, dar tran-dafirul... Aveam în corsaj un tran-dafir și l-am pierdut.

TIBERIU: Un trandafir? De unde l-ai

mai scos? N-ai avut nici un trandafir.

VICTORIȚA: Poate că-n inima mea, în adîncul inimii purtam un trandafir. Un trandafir de care știam numai eu și poate încă ceva.

TIBERIU: A pornit-o. Gata. Acum țin-te, măi frate-meu.

VICTORIȚA: Adică, nu pot să fiu și altfel de cum mă știi? (Cîntă.) „Buona sera, signorina, buona sera” (Brusc.) Ei, nu! Și mai ducă-se dracului toate signorinele cu întregul buona sera al lor. (Lui Tiberiu) Ori tot nu mă crezi? (Celorlalt) Ați auzit? Nu mă crede. (Lui Ponoran) Nu mă crede! Dar știu că nici voi nu mă credeți.

IONCI: Ba eu te cred.

VICTORIȚA: Tu, Ionci? Înseamnă că tot s-a găsit careva... Notele, poate nu le cunoști tu, Ionci, da' la oameni, ei, la oameni... Și dacă ai căzut la examen, află că la un examen am căzut și eu... (Cîntînd.) Az a szep, az a szep, a kinek a szeme kek. (Brusc.) Adică, unde scrie că s-au încheiat toate zilele? Și examenul o să-l trecem noi. Ai să vezi.

IONCI: De examen nu mă tem. Da' după examen! Vezi pe cîte unul... Numai ce trece pe lîngă tine și parcă luminează. Îi vii aproape și cauți să nu-i ieși din pas. După o vreme, se duce el în drumul lui, iar tu într-al tău. Mergi și mergi, și mergi, și odată iei seama cum își potrivește și alții pasul după al tău. Simți cum luminezi și tu. Luminezi, da, dar cît și pînă cînd? Și cît de departe bate lumina ta — ei, asta e întrebarea.

VICTORIȚA: Prea adînc. Nu înțeleg.

PONORAN: Ai înțeles.

VICTORIȚA: Crezi! (Lui Ionci) Adică, dacă am merge în pasul... Cum! O să luminăm și noi, și eu? Da?... Uite la dom' Ponoran, care-i om învîțat, cum dă din cap că da. (Brusc.) Mai știi?! Poate să găsesc și trandafirul ce l-am pierdut. Trandafirul meu. Atunci s-o vezi tu pe Vichi! Fraților, o să fie bine. O să fie bine. (Și înclinîndu-se cu o genuflecție strengară, o ia din loc.) Cu bine. Cu bine, tuturor! (Și luîndu-l de braț pe Ionci, trece afară.) „Buona sera, signorina, buona sera”.

BOLOGA (cu un fel de regret): Apoi, sara bună îți dorim și noi. (Lui Tiberiu, Floricăi și lui Ponoran.) Hai și voi, că acum o să tot aveți prilej și de tăceri și de vorbă. Doi ani îi

vreme să vă știți și inimile. Să le puneți și pe hîrtie. Vezi, Florică, să-mi aduci și mie scrisorile să le citesc. Parcă le și văd, kilometri de hîrtie. Să-nalți scară între pămînt și cer.

IONCI (Victoriței, din prag): Auzi! Să-nalți scară între pămînt și cer. Între cer și pămînt. Ce vorbe!

BOLOGA: Ia niște vorbe acolo, ce te miri.

IONCI: Vorba, cuvîntul e ca un suflet stînger, nu înseamnă mare lucru. Dar cînd merg ele, cuvintele, împreună, ehei, atuncea, da — nu știu cum — da' capătă o strălucire ca aceea... Și-apoi a fost frumos spus. Îmi plac cuvintele mari, frumoase, care se sprijină unul de celălalt. Sună greu. Parcă sînt un șir de statui care umblă.

VICTORIȚA: Hai Ionci, și las-o încurcată.

BOLOGA: Ba să n-o lase încurcată. (Lui Ionci) Vezi, măi tată, la cuvinte n-am luat eu seama și nu știu cît is de frumoase cînd se leagă și merg împreună, dar de oameni știu bine că așa-i. Îi de seamă ca oamenii să meargă împreună, să se sprijine unul pe celălalt; dar nu cum te porneai plecat tu acum cu Victoria, ca orbul și ologul din poveste.

VICTORIȚA: Și eu cine aș fi? Orbul sau ologul?

IONCI (cu mustrare): Nu se face, Uta! Că-i știut: fiecare moare din ce are prea mult.

VICTORIȚA (pe jocul ei): De prea multă lumină îți pierzi vederea; de neumblare, folosința picioarelor...

BOLOGA (intrînd-o cu duritate): Iar de atîta agerime și frumusețe, și din prisosul cesta de putere cu cît ai fost învrednicită, vezi bine că se reîntorc ele toate împotriva-ți ca un fel de otravă, o cumplică otravă.

VICTORIȚA (cu disperare în glas): Dar ce-mi rămîne să fac? Ce pot să fac?!

BOLOGA: Vină cu noi. Hai, vino. Hai și-ai să te cunoști, să-ți deslușești adîncurile, ca să te știi și să te aduni pe gîndul cel bun și adevărat. (Îi întinde mîna.) Ce spui? Vii? Cu timpul, din înțîlnirea aceasta a noastră poate c-o răzbate să se vadă și lumina de care s-a vorbit și care nu-i alta decît însuși mersul înainte al firii, mersul înainte al nostru, al oamenilor. Asta-i, dragii mei. Ce-i om și viață merge înainte. Merge înainte!